

EVALUATIE STROOMSTORING WEST BETUWE

Evaluatie van de stroomstoring Gelderland-Zuid op 13 november 2017

Colofon	
Sector:	Veiligheidsbureau
Auteur(s):	
Datum:	24 mei 2018
Versienummer:	V1.2
Status:	Definitief
Aantal bijlagen:	4

Inhoudsopgave

	Pagina
Samenvatting	3
1. Inleiding	4
1.1. Wijze van onderzoek	4
1.2. Leeswijzer	4
2. Tijdsverloop	5
3. Toetsingskader	6
3.1. Toetspunten Besluit veiligheidsregio's	6
3.1.1. Organisatie	6
3.1.2. Alarmering	15
3.1.3. Opschaling	18
3.1.4. Informatiemanagement	23
3.1.5. Eisen voor een oefening	29
3.1.6. Risicoprofiel	29
3.1.7. Beleidsplan	30
3.1.8. Beleidsplan MOTO	31
3.1.9. Jaarplan MOTO	32
3.1.10. Convenanten	32
3.1.11. Evalueren van oefeningen / incidenten	33
3.2. De gemeentelijke crisisorganisatie	34
3.2.1 Beschikbaarheid en bereikbaarheid van gemeentelijke functionarissen	34
3.2.2 Alarmering gemeentelijke teams	35
3.2.3 Continuïteit gemeentelijke crisisorganisatie	36
3.2.4 Opkomst	36
3.2.5 Taakuitvoering	38
3.2.6 Informatiemanagement	39
4. Aanvullingen op het toetsingskader	40
5. GRIP	41
6. Bestuurlijke aandachtspunten	42
6.1 Landingsplek militair terrein	42
6.2 Afsluiting van de N320	44
6.3 Laagvliegen	45
7. Conclusies en aanbevelingen	46
Bijlagen:	
• Bijlage A: Afkortingen	53
• Bijlage B: Bronnen	54
• Bijlage C: Organisatie bevolkingszorg	55
• Bijlage D: Bestuurlijke netwerkkaart Defensie	56

Samenvatting

Bewoners Rivierenland nuchter in het donker

Op maandagavond 13 november vliegt rond 19.00 uur een Apache-gevechtshelikopter tegen een bliksemkabel van een hoogspanningsmast bij Zoelmond waardoor een groot gebied in de regio Rivierenland zonder stroom komt te zitten. Uiteindelijk hebben de piloten de helikopter veilig aan de grond gezet en was de stroomvoorziening rond 01.00 uur weer hersteld door de netbeheerder.

Verslaggevers van verschillende media spraken met inwoners van het gebied. Zij reageren vooral nuchter en vinden de storing vooral 'vervelend' en de oorzaak 'vreemd'. In een notendop is dit dan ook de samenvatting van het GRIP4 incident.

Terwijl gelatenheid regeert voor de schermen, wordt er achter de schermen veel werk verzet door alle hulpdiensten en intensief samengewerkt met de netbeheerder en Defensie. En wellicht is er een causaal verband omdat de communicatie richting en met de inwoners snel en betrouwbaar verliep. Binnen een uur zaten alle partijen op één communicatielijn, werden de boodschappen gebundeld en versterkten de media de informatievoorziening door veel aandacht te geven aan het incident en ruimte te geven aan de coördinerend woordvoerder van de Veiligheidsregio.

Opschaling

De multidisciplinaire crisisorganisatie van Gelderland-Zuid is rond half acht gealarmeerd (GRIP 1) en een kwartier later is er opgeschaald naar GRIP 2. Gelet op de ervaring met een vergelijkbaar incident in de Bommelerwaard, is er rond 22.00 uur opgeschaald naar GRIP 4. Mogelijke langdurige (van een dag tot enkele dagen) stroomuitval was hierbij het scenario.

De opkomst en bezetting van de crisisorganisatie verliep vrijwel volgens plan. Alleen de opkomstlocatie voor de sectie Bevolkingszorg zorgde voor onduidelijkheid. Dit heeft de operatiën tijdens de 'golden hour' niet verstoord of belemmerd. En ook de samenwerking met de partners verliep voorspoedig, waardoor er het opgebouwde vertrouwen leidde tot spoedige besluitvaardigheid en daadkrachtig optreden.

Hoewel de incidentbestrijding goed verliep, zijn er natuurlijk zijn ook nog verbeterpunten. Het vervolg van dit rapport bevat een uitgebreide evaluatie waarbij de wijze van bestrijding wordt gespiegeld aan het toetsingskader van het Ministerie van Justitie & Veiligheid (J&V). De toepassing van dit toetsingskader, maakt dat het GRIP 4-incident in Rivierenland vervangbaar wordt voor de jaarlijkse voorgeschreven systeemtest van de gehele crisisorganisatie in Gelderland-Zuid.

1. Inleiding

1.1. Wijze van onderzoek

Stroomstoring West Betuwe

Op maandag 13 november 2017 vliegt omstreeks 19.05 uur een helikopter van Defensie tegen de bliksemraden van een hoogspanningsmast in Zoelmond (gemeente Buren). Doordat de geraakte bliksemraden op de hoogspanningskabels komen te liggen, ontstaat er een stroomstoring in grote delen van Buren, Culemborg en Geldermalsen (24.000 huishoudens). De gemeente Tiel is gedurende de avond ook als effectgebied behandeld, maar blijkt achteraf niet, tot beperkt getroffen te zijn geweest. Nadat de bliksemraden door Liander zijn weggehaald of vastgezet, is de stroomstoring uiteindelijk om ca 01.00 uur verholpen. De uit voorzorg gelande helikopter is dinsdagavond door Defensie geborgen.

Ook na afschaling zijn er nog werkzaamheden verricht in relatie tot het incident. Ook daar wordt in dit rapport kort op ingegaan (hoofdstuk 4).

Doel evaluatie

Met deze evaluatie kijken we terug op het incident en de bestrijding ervan door de opgeschaalde multidisciplinaire crisisorganisatie van Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ). Deze evaluatie maakt het mogelijk van het incident te leren; wat ging goed en wat kan beter? Daarnaast helpt het evalueren van het incident ons om na te gaan in hoeverre de VRGZ tegemoet komt aan het toetsingskader van het Ministerie van Justitie & Veiligheid (J&V). De systeemtest voor 2017 die eind november/ begin december gepland stond om dit te toetsen, is uitgesteld naar 2018.

Afbakening: deze evaluatie richt zich op de multidisciplinaire samenwerking binnen de crisisorganisatie. De gemeentelijke crisisorganisatie wordt in het toetsingskader van J&V nadrukkelijk meegenomen; daarom wordt in deze evaluatie daar, naast de multidisciplinaire crisisteams, meer aandacht aan besteed dan aan andere monodisciplinaire onderdelen van de crisisorganisatie.

Leerpunten die monodisciplinair zijn, worden door de afzonderlijke disciplines opgepakt.

Onderzoeksaanpak

In het licht van de tweeledige doelstelling (van het incident leren en de spiegeling aan het toetsingskader van J&V), is gekozen voor een driedelige aanpak van de evaluatie, te weten:

- De planvorming en voorbereiding op rampen en crises onderzoeken. Hiervoor zijn documenten als plannen en convenanten bestudeerd;
- Het lezen van de gegevens en communicatie die tijdens het incident en de op- en afschaling zijn opgetekend. Bronnen hierbij zijn de gegevens van de meldkamer, LCMS, verslagen van vergaderingen tijdens het incident en rapporten van OOV-Alert (alarmeringssysteem voor een aantal functionarissen);
- Interviews houden met betrokken functionarissen om een verdieping te maken van een aantal processen (crisiscommunicatie, Leider COPI en Operationeel Leider, informatiemanagement en bevolkingszorg).

Verwerking resultaten

De resultaten hiervan zijn verwerkt in het rapport. Daar waar geen of onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om na te gaan of er wel of niet aan een item van het toetsingskader is voldaan, wordt dat in het rapport aangegeven.

1.2. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het tijdsverloop van het incident en de op- en afschaling schematisch weergegeven. Het toetsingskader wordt langsgelopen in hoofdstuk 3, met aanvullingen hierop in hoofdstuk 4. Op de werkzaamheden die na afschaling nog hebben plaatsgevonden, wordt in hoofdstuk 5 kort ingegaan. Een aantal bestuurlijke aandachtspunten komen in hoofdstuk 6 aan de orde. Het rapport wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen (hoofdstuk 7).

2. Tijdsverloop

In onderstaande tijdlijn staan belangrijke gebeurtenissen weergegeven die zich tijdens het incident op 13 november 2017 (met uitloop naar 14 november) hebben voorgedaan, zoals de tijden van opschaling en de vergadermomenten van het COPI, ROT en RBT.

Tijdlijn	Tijdstip	Team	Gebeurtenis
19:00	19.05	MKP	Eerste melding: hoogspanning geraakt door helikopter
	19.08	MKB	Stroomstoring Beusichem/Culemborg/Raven/Zoelmond/Asch
	19.29	CaCo	GRIP 1
19.30	19.46	COPI/ HOvD-B i.o.m. OVD-P	GRIP 2
20.30	20.30	COPI	COPI compleet en eerste COPI-overleg
	20.45	ROT	Eerste ROT-overleg
21.00	21.00	COPI	Tweede COPI-overleg
21.30	21.30	ROT	Tweede ROT-overleg
	21.35	COPI	Derde COPI-overleg
22.00	22.02	ROT i.o.m. voorzitter VR	GRIP 4
	22.20	COPI	Vierde COPI-overleg
22.30	22.30	ROT	Derde ROT-overleg
23.00			
23.30	23.30	ROT	Vierde ROT-overleg
24.00	24.00/ 0.00	RBT	Eerste RBT-overleg
00.30	00.30	ROT	Vijfde ROT-overleg
	00.30	COPI	Vijfde COPI-overleg
1.00	1.06	RBT	Tweede RBT-overleg
	1.06	RBT	Besluit afschaling naar GRIP 2
1.30	1.30	ROT	Zesde ROT-overleg
	1.30	COPI	Zesde COPI-overleg
	1.31	ROT	Besluit afschaling naar GRIP 0

3. Toetsingskader

Hoofdstuk drie bevat de beantwoording van de toetsingscriteria van de inspectie J&V. Paragraaf 3.1 bevat de vragen over de organisatie, alarmering, opschaling, informatiemanagement en planvorming. Paragraaf 3.2 beantwoordt de toetsingsvragen over de gemeentelijke crisisorganisatie.

Elke toetsingsvraag bevat de wettelijke grondslag of gestelde eis, de bevinding daarop en de score. Wanneer voldaan is aan het criterium wordt de toetsingsvraag beantwoord met 'Ja', indien niet of onvoldoende wordt gescoord, wordt de vraag met 'Nee' beantwoord. De documenten die zijn gebruikt bij de beantwoording van de vraag zijn weergegeven in de laatste regel van de scoretabel.

3.1. Toetspunten Besluit veiligheidsregio's

3.1.1. Organisatie

Artikel 2.1.1 Besluit Veiligheidsregio's

Het bestuur van de veiligheidsregio draagt zorg voor de inrichting van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing, die bestaat uit de volgende onderdelen: a. de meldkamer; b. een of meer commando's plaats incident, afhankelijk van de aard van de ramp of crisis en de wijze waarop deze zich ontwikkelt; c. een of meer teams bevolkingszorg, afhankelijk van de aard van de ramp of crisis en de wijze waarop deze zich ontwikkelt; d. een regionaal operationeel team, en e. een gemeentelijk beleidsteam of, bij een bovenlokale ramp of crisis, een regionaal beleidsteam.
--

Bevinding

De GRIP-regeling maakt onderdeel uit van het regionaal crisisplan. In hoofdstuk 3 van het regionaal crisisplan wordt de wijze van op- en afschalen beschreven. Hoofdstuk 2 bevat de beschrijving van de hoofdstructuur (meldkamer, COPI, ROT, BT) en hoofdstuk 4 geeft de samenstelling van bevolkingszorg weer. Alle onderdelen van de hoofdstructuur zijn hiermee beschreven.

Tijdens de stroomstoring West Betuwe is opgeschaald tot GRIP 4. De onderdelen die bij dit opschalingsniveau operationeel dienden te zijn, zijn tijdens de test opgekomen.

Normering	Antwoord
Zijn alle onderdelen van de hoofdstructuur zoals beschreven in artikel 2.1.1 opgenomen in een regionale opschalingsregeling?	Ja
Zijn, gezien het scenario/incident, alle onderdelen van de hoofdstructuur opgekomen zoals beschreven in artikel 2.1.1?	Ja
Bron: - Regionaal crisisplan Gelderland-Zuid, versie 1.2., 27 januari 2014 - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017	

Artikel 2.1.2 lid 1 Besluit Veiligheidsregio's

Een commando plaats incident bestaat ten minste uit: a. een leider commando plaats incident; b. een officier van dienst van de brandweer; c. een officier van dienst van de geneeskundige hulpverlening; d. een officier van dienst van de politie of van de Koninklijke Marechaussee; e. een informatiemanager commando plaats incident; f. een functionaris crisiscommunicatie.

Bevinding

Aan het commando plaats incident (COPI) hebben de volgende functionarissen deelgenomen:

Kernbezetting

- Leider COPI
- Officier van dienst brandweer
- Officier van dienst politie (OvD-P)
- Officier van dienst geneeskundig (OvD-G)
- Officier van dienst bevolkingszorg (OvD-Bz)
- Informatiemanager COPI
- Communicatieadviseur COPI

Facultatieve bezetting

- Liaison Defensie
- Liaison Liander
- Liaison waterschap Rivierenland
- Liaison KMAR
- Defensie Helikopter Commando

De bezetting in het COPI is compleet, inclusief de betrokken Liaisons.

De overleggen van het COPI zijn geleid door de leider COPI. Hierbij gaf de leider COPI leiding aan het team. Tijdens de overleggen was er voor iedere deelnemer voldoende gelegenheid om onderwerpen in te brengen. De leider COPI heeft gefungeerd als een discipline overstijgend leider.

In het COPI levert Defensie een Liaison KMAR, een Liaison helikoptercommando en een Liaison RMOA. De veiligheidsregio is gewend om met één persoon samen te werken als afgevaardigde van een kolom. De Liaisons van Defensie mogen plaatsnemen in de tweede ring. Iedere Defensie-tak is tegelijkertijd op de hoogte van dezelfde informatie en hetzelfde beeld. En, kunnen wanneer nodig het bestaande beeld aanvullen. Enerzijds werkte dit om die reden prettig samen. Anderzijds leidt het er ook toe dat er onduidelijkheid ontstaat over de vraag wie waarover gaat. Onvoldoende duidelijk is bijvoorbeeld: Welk mandaat heeft Defensie? Wat is de impact van 'militair terrein'? Of 'een te beveiligen militair object'? En hoe kan dit op bestuurlijk niveau worden afgestemd?

Normering	Antwoord
Bestaat het commando plaats incident uit alle functionarissen zoals omschreven in artikel 2.1.2. lid 1?	Ja
Heeft aan het COPI een liaison vitaal COPI deelgenomen?	Ja
Bij afwezigheid van een informatiemanager, wordt in het commando plaats incident voorzien in de functionaliteit informatiemanagement?	n.v.t.
Fungeert de leider commando plaats incident als een discipline overstijgend (ontkleurd) leider?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none">- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017- Evaluatie crisiscommunicatie- Evaluatie met COPI	

Artikel 2.1.2 lid 2 Besluit Veiligheidsregio's

Een commando plaats incident is belast met de operationele leiding ter plaatse, de afstemming met andere betrokken partijen als bedoeld in artikel 16, tweede lid, van de wet en het adviseren van het regionaal operationeel team.

Bevinding

De dienstdoende HOvD heeft tegelijkertijd contact met een collega HOvD en zij verdelen taken. De dienstdoende HOvD blijft in het veld bij de helikopter en pendelt tussen het veld en de

brandweerkazerne Beusichem waar het COPI bijeenkwam (in plaats van in de COPI-bak bij de plaats van het incident). Hij fungeert als 'ordonance'. De collega HOvD wordt Leider COPI.

Ook heeft de dienstdoende HOvD direct contact met de OL. Zij blijven intensief contact onderhouden en stemmen continu onderling af. Er is zeer frequente afstemming tussen de leider COPI, ordonance en OL.

Deze taakverdeling, locatie 'verdeling' en samenwerking heeft uitstekend gewerkt. Iedereen was goed van elkaars taken en dilemma's op de hoogte en het actuele beeld werd continu gedeeld.

Leerpunt is wel om beter te delen met de omgeving welke samenwerkingsafspraken er zijn gemaakt en waarom. Dan kan ook de omgeving beter begrijpen wat de bedoeling is. Er is afgeweken van de bestaande structuur. Dit is een heel bewuste keuze geweest die met goede argumenten is te onderbouwen. Echter dienen deze dan wel in het veld bekend te zijn.

In het COPI was contact met liaisons van Defensie, Liander en Waterschap.

Het COPI en ROT hebben de vergaderklok afgestemd en gezorgd voor een alternatieve directe verbinding omdat de bereikbaarheid van de telefonie beperkt was. Hierdoor was het contact tussen de twee teams geborgd.

Er is contact geweest tussen COPI en ROT. Een aantal actie- en afstemmingspunten van het COPI, opgenomen in de actie- en besluitenlijst van het COPI in LCMS, zijn gericht aan het ROT. Zoals het realiseren van een alternatieve verbinding tussen COPI en ROT vanwege de beperkingen bij de reguliere telefonie en het afschermen van de incidentlocatie.

C2000 heeft goed gewerkt en was noodzakelijk omdat telefonie niet constant werkte vanwege de stroomstoring. Het netwerk raakt snel overbezet en de meeste masten hebben een accu voor een paar uur maar functioneren daarna niet meer naar behoren. Leider COPI, ordonance en OL hebben geen hinder ondervonden van slechte verbindingen of slecht bereik. Zij maken gebruik van het beschikbare portofoonkanaal. Hierdoor konden zij zeer frequent contact en adequate afstemming onderhouden.

Normering	Antwoord
Is er bij de taakuitvoering van het commando plaats incident sprake van sturing en coördinatie van de operationele inzet?	Ja
Is er bij de taakuitvoering van het commando plaats incident sprake van afstemming met andere betrokken partijen?	Ja
Is er bij de taakuitvoering van het commando plaats incident sprake van advisering van het regionaal operationeel team?	Ja
- Is er contact tussen het commando plaats incident en het regionaal operationeel team?	Ja
- Worden vanuit het commando plaats incident adviezen gecommuniceerd richting het regionaal operationeel team, die tijdens de commando plaats incident vergadering naar voren zijn gebracht?	Ja
Bron: - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie met Leider COPI en OL ROT	

Artikel 2.1.3 lid 1 Besluit Veiligheidsregio's

Een Team bevolkingszorg bestaat ten minste uit de door het college van burgemeester en wethouders aangewezen functionarissen, van wie één functionaris is belast met de leiding van het team, één functionaris met het informatiemanagement, en één functionaris met de coördinatie van de crisiscommunicatie.

Bevinding

De leiding en coördinatie van het team bevolkingszorg liggen in handen van de algemeen commandant bevolkingszorg (ACBz). De algemeen commandant communicatie in het ROT is belast met de coördinatie van de voorlichting. Communicatie wordt hierbij in een separate taakorganisatie georganiseerd. Het informatiemanagement wordt opgepakt door het Hoofd Informatie (HIN) bevolkingszorg in het team bevolkingszorg. De algemeen commandant, zijn team en de uitvoerende teams zijn gehuisvest in het gemeentelijk coördinatiecentrum van de incidentgemeente waar het incident plaatsvindt. Een plaatsvervangend algemeen commandant is gehuisvest in het regionaal operationeel centrum (ROC), Stieltjesstraat 1 te Nijmegen. Bij regionale incidenten kan er voor gekozen worden de stafsectie en uitvoerende teams in de nabijheid van het ROC te huisvesten. Voor een schematische weergave, zie bijlage C.

Het team bevolkingszorg

Het team bevolkingszorg kwam op en werkte in gemeente Buren. Tijdens het incident bestond de stafsectie bevolkingszorg uit de volgende leden:

- Hoofd Publieke zorg (HPZ)
- Hoofd Informatie (HIN)
- Hoofd Ondersteuning (HON)
- Liaison communicatie incidentgemeente (LCOM)
- Informatiecoördinator (IC)
- Secretaris (is naar Nijmegen gegaan)

Er is met name onduidelijkheid geweest over de alarmering voor GRIP 4 omdat, om het team bevolkingszorg volledig te krijgen, eerst GRIP 3 en onmiddellijk daarna naar GRIP 4 is opgeschaald. Daardoor ontstond onduidelijkheid over de opkomstlocatie van het team (gemeente Buren of Nijmegen). Een ander nadeel hiervan is dat als functionarissen bevestigd hebben via hun telefoon voor GRIP 3, de kans aanwezig is dat anderen (met dezelfde functie) gaan accepteren in OOV Alert op GRIP 4 (bron: evaluatie bevolkingszorg).

Afwijkend van artikel 2.1.3 lid 1 en het crisisplan van de VRGZ, was er in het team bevolkingszorg geen algemeen commandant bevolkingszorg aanwezig die het team aanstuurde. De algemeen commandant is opgekomen in het COPI. De HOZ kwam op bij de sectie Bevolkingszorg in het regionaal operationeel centrum in Nijmegen (bron LCMS).

De plaatsvervangend algemeen commandant in het ROC in Nijmegen heeft verzocht het team bevolkingszorg te verhuizen naar Nijmegen. Dit verzoek heeft het team niet bereikt. De leden van het team bevolkingszorg hebben onverrichterzake de locatie in Buren verlaten (bron: evaluatie bevolkingszorg). Het onderling communiceren werd daarbij bemoeilijkt door de stroomstoring en door netwerkproblemen bij het ROC. Hierdoor was het gebruik van LCMS nauwelijks mogelijk.

De opkomst van het team bevolkingszorg voldoet niet aan artikel 2.1.3 lid 1 en niet aan het crisisplan van de VRGZ.

De sectie bevolkingszorg ROT

Afwijkend van artikel 2.1.3 lid 1, is de coördinatie van de communicatie niet belegd in de stafsectie bevolkingszorg, maar in een separaat georganiseerde taakorganisatie communicatie.

In het ROT in Nijmegen namen voor de sectie bevolkingszorg plaats:

- Algemeen Commandant bevolkingszorg (ACBZ) (plaatsvervangend)
- Hoofd Omgevingszorg (HOZ)
- Hoofd preparatie nafase
- Secretaris
- Twee medewerkers sectie bevolkingszorg ROT

De sectie communicatie

Voor de taakorganisatie Communicatie, apart georganiseerd naast de taakorganisatie bevolkingszorg, zijn de volgende functionarissen opgekomen:

- Algemeen commandant communicatie (ACCOM)
- Communicatieadviseur Beleidsteam
- Communicatieadviseur ROT (plaatsvervangend algemeen commandant)
- Operationeel woordvoerder COPI
- Medewerkers pers- en publieksvoorlichting (incl. HPP)
- Omgevingsanalist
- Informatiecoördinator communicatie (=HIN)
- Webredacteur en sociale media
- Uitvoerende medewerker(s) pers- en publieksvoorlichting
- (Liaison communicatie incident gemeente (LCOM), in stafsectie bevolkingszorg)

Hiermee voldoet de opkomst van de sectie communicatie wel aan het crisisplan van de VRGZ, maar niet aan artikel 2.1.3 lid 1 (communicatie is geen onderdeel van het team bevolkingszorg, maar heeft een eigen sectie/ team).

Normering	Antwoord
Bestaat het Team bevolkingszorg uit de functionarissen zoals is opgenomen in artikel 2.1.3, lid 1?	Nee
Bron: <ul style="list-style-type: none">- Regionaal crisisplan Gelderland-Zuid, versie 1.2., 27 januari 2014- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017- Evaluatie bevolkingszorg- Evaluatie crisiscommunicatie	

Artikel 2.1.3 lid 2 Besluit Veiligheidsregio's

Een Team bevolkingszorg heeft de volgende taken:

- a. het verzorgen van de crisiscommunicatie;
- b. het voorzien in opvang en verzorging van de bevolking;
- c. het verzorgen van nazorg voor de bevolking;
- d. het registreren van de slachtoffers;
- e. het registreren van schadegevallen;
- f. het adviseren van het regionaal operationeel team.

Bevinding

Team bevolkingszorg

De leden van het team bevolkingszorg hebben onverrichterzake de locatie in gemeente Buren verlaten. Het team bevolkingszorg heeft derhalve geen processen opgestart. De algemeen commandant bevolkingszorg sectie ROT heeft met het hoofd omgevingszorg van het team bevolkingszorg contact gehad, die vervolgens naar Nijmegen is gegaan. Aan het verzoek aan het team bevolkingszorg om op te komen in Nijmegen is geen gevolg gegeven. Onduidelijk is hoe dit gekomen is; mogelijk door de gebruikte kanalen voor dit verzoek (rechtstreeks aan een aanrijdend functionaris, een vraag aan de meldkamer), afwijkingen in procedures of miscommunicatie.

Sectie bevolkingszorg ROT

Het uitvoeren van de taak voorlichting vond, conform planvorming, plaats in de sectie communicatie. Hiervoor zijn functionarissen zowel op COPI- als op ROT- en BT-niveau opgekomen die aan de slag zijn gegaan met de crisiscommunicatie.

Het registreren van slachtoffers en schadegevallen is geen onderwerp geweest bij bevolkingszorg. Dat geldt ook voor het deelproces opvang.

Vanuit de regionale sectie bevolkingszorg is door het hoofd preparatie nafase gewerkt aan de overdracht en nazorg van het incident. Hiervoor is in samenwerking met de sectie communicatie een Q&A voor de incidentgemeenten voorbereid.

Normering	Antwoord
Neemt Team bevolkingszorg de taken op zich zoals omschreven in lid 2 van het artikel?	Nee
Worden afhankelijk van het scenario de benodigde deelprocessen gestart zoals:	
- Voorlichting?	Ja
- Opvang & Verzorging?	N.v.t.
- SIS?	N.v.t.
Is er bij de taakuitvoering van het Team bevolkingszorg sprake van advisering van het regionaal operationeel team?	Nee
- Is er contact tussen het Team bevolkingszorg en het regionaal operationeel team?	Ja
- Worden er vanuit het Team bevolkingszorg adviezen richting het regionaal operationeel team gecommuniceerd, die tijdens de vergadering van het Team bevolkingszorg naar voren zijn gebracht?	Nee
Bron:	
- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017	
- Evaluatie bevolkingszorg	

Artikel 2.1.4 lid 1 Besluit Veiligheidsregio's

Een regionaal operationeel team bestaat ten minste uit:

- a. een regionaal operationeel leider;
- b. een sectie brandweer;
- c. een sectie GHOR;
- d. een sectie politie;
- e. een sectie bevolkingszorg;
- f. een sectie informatiemanagement;
- g. een functionaris crisiscommunicatie.

Bevinding

De bezetting van functionarissen in het regionaal operationeel team (ROT) was als volgt:

Kernbezetting

- Operationeel leider
- Algemeen commandant brandweezorg
- Algemeen commandant politiezorg
- Algemeen commandant geneeskundige zorg
- Algemeen commandant bevolkingszorg
- Communicatieadviseur ROT
- Informatiemanager ROT

Standaard ondersteuners

- Secretaris ROT
- Plotter

Facultatieve bezetting

- Liaison Defensie
- Liaison Liander
- Liaison KMAR
- Liaison Defensie Helikopter Commando

De vertegenwoordiging van Defensie in het COPI en ROT zijn gelijk. Dit was bij dit incident een prettige manier van samenwerken.

Normering	Antwoord
Bestaat het regionaal operationeel team uit alle onderdelen zoals omschreven in artikel 2.1.4. lid 1?	Ja
Bestaat een sectie minimaal uit een hoofd sectie (welke zitting neemt in de plenaire sessie) en één medewerker?	Ja
Heeft aan het ROT een liaison vitaal ROT deelgenomen?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie crisiscommunicatie - Evaluatie Leider COPI en OL ROT 	

Artikel 2.1.4 lid 2 Besluit Veiligheidsregio's

Een regionaal operationeel team is belast met de operationele leiding, de afstemming met andere betrokken partijen en het adviseren van het gemeentelijk of regionaal beleidsteam.

Het Regionaal Operationeel Team, onder voorzitterschap van de operationeel leider heeft continu in contact gestaan met het CoPI en het RBT. Daarbij zijn de beelden gedeeld, is er na iedere vergadering telefonisch of portofonisch contact geweest en zijn adviezen opgesteld en afgegeven.

Normering	Antwoord
Is er bij de taakuitvoering van het regionaal operationeel team sprake van sturing en coördinatie van de rampenbestrijding?	Ja
Is er bij de taakuitvoering van het regionaal operationeel team sprake van afstemming met andere betrokken partijen?	Ja
Is er bij de taakuitvoering van het regionaal operationeel team sprake van advisering van het regionaal beleidsteam / gemeentelijk beleidsteam?	Ja
<ul style="list-style-type: none"> - Is er contact tussen het regionaal operationeel team en het regionaal beleidsteam / gemeentelijk beleidsteam? 	Ja
<ul style="list-style-type: none"> - Worden er vanuit het regionaal operationeel team adviezen richting het regionaal beleidsteam / gemeentelijk beleidsteam gecommuniceerd? 	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Verslag Regionaal beleidsteam - Evaluatie Leider COPI en OL ROT 	

Afwijking van het toetsingskader

Aangezien het een GRIP 4-incident betrof, is er een Regionaal beleidsteam (RBT) opgekomen in plaats van een Gemeentelijk beleidsteam (GBT). Daarom zijn de artikelen over het gemeentelijk beleidsteam (2.1.5. lid 1 en lid 2 Besluit veiligheidsregio's) uit het toetsingskader in deze evaluatie vervangen door artikel 39 Wet veiligheidsregio's (artikel 2 tot en met 6) en wordt er niet gesproken over normering uit het toetsingskader maar over 'onderdelen'.

Artikel 39 lid 2 en 3 Wet veiligheidsregio's

Lid 2

De voorzitter van de veiligheidsregio roept een regionaal beleidsteam bijeen, dat bestaat uit de burgemeesters van de gemeenten die betrokken zijn of dreigen te worden bij de ramp of crisis, alsmede uit de hoofdofficier van justitie, bedoeld in artikel 12, eerste lid. De voorzitter van elk direct betrokken waterschap wordt uitgenodigd deel uit te maken van het beleidsteam.

Lid 3

De voorzitter van de veiligheidsregio wijst een regionaal operationeel leider aan, die is belast met de leiding van een regionaal operationeel team, dat bestaat uit leidinggevendenden van de betrokken diensten. De regionaal operationeel leider neemt deel aan de vergaderingen van het regionaal beleidsteam. De voorzitter van de veiligheidsregio nodigt voorts de functionarissen wier aanwezigheid in verband met de omstandigheden van belang is, uit deel te nemen aan de vergaderingen.

Bevinding

Aangezien het een GRIP 4-incident betrof, is er een Regionaal beleidsteam (RBT) opgekomen in plaats van een Gemeentelijk beleidsteam (GBT). In het Besluit veiligheidsregio's is hierover opgenomen: regionaal beleidsteam als bedoeld in artikel 39, tweede lid, van de wet (artikel 1.1). De bezetting van functionarissen in het RBT was als volgt:

Kernbezetting:

- Voorzitter veiligheidsregio Gelderland-Zuid
- Operationeel leider

Het regionaal crisisplan schrijft naast de burgemeester nog de volgende functionarissen als kernbezetting voor: (Hoofd) Officier van Justitie, Voorzitter/Dijkgraaf Waterschap Rivierenland. Het Waterschap neemt deel op basis van alarmering; dat was tijdens de stroomstoring niet noodzakelijk, omdat het Waterschap al zitting had in het ROT en in het COPI. Ook lagen de bestuurlijke dilemma's op het moment dat het Regionaal beleidsteam actief was, niet op het vlak van het Waterschap.

De hoofdofficier van justitie is niet gealarmeerd.

Standaard adviseurs op basis van alarmering

- Adviseur brandweezorg (vervulde ook de rol van liaison van het ROT, in de rol van operationeel leider)
- Adviseur politiezorg
- Adviseur bevolkingszorg
- Communicatieadviseur beleidsteam
- Informatiemanager

Standaard ondersteuners

- Secretaris RBT
- Secretaris RBT

Facultatieve bezetting

- Burgemeester Tiel
- Burgemeester Buren
- Loco-burgemeester Geldermalsen
- Loco-burgemeester Culemborg
- Regionaal Militair Commandant Defensie

Toehoorder

- Vertegenwoordiger Commissaris van de Koning

Onderdelen	Antwoord
Bestaat het regionaal beleidsteam uit de functionarissen zoals omschreven in artikel 39 lid 2?	Nee, hoofdofficier van justitie ontbreekt.
Bestaat het regionaal beleidsteam uit de functionarissen zoals omschreven in artikel 39 lid 3?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none">- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017- Verslag Regionaal beleidsteam	

Artikel 39 lid 4 Wet veiligheidsregio's

Tenzij de vereiste spoed zich daartegen verzet, neemt de voorzitter van de veiligheidsregio geen besluiten met toepassing van de in het eerste lid genoemde artikelen dan nadat hij het regionaal beleidsteam daarover heeft geraadpleegd. Een burgemeester kan in het regionaal beleidsteam schriftelijk bezwaar doen aantekenen, indien hij van mening is dat een voorgenomen besluit het belang van zijn gemeente onevenredig schaadt..

Bevinding

Het RBT werd voorgezeten door de voorzitter van de veiligheidsregio.

Uit het verslag van de vergaderingen van het RBT komt naar voren dat vertegenwoordigers vanuit hun expertise aandachtspunten en/of adviezen hebben ingebracht. De informatiemanager, adviseur brandweezorg, adviseur politiezorg, communicatieadviseur, adviseur bevolkingszorg, de liaison van Defensie en de (loco-) burgemeesters van de getroffen gemeenten hebben de voorzitter van het RBT voorzien van informatie en/of adviezen, op basis waarvan beeld-, oordeelsvorming en besluitvorming plaatsvond.

Onderdelen	Antwoord
Raadpleegt de voorzitter van de veiligheidsregio het regionaal beleidsteam voordat hij besluiten neemt?	Ja
Geven de opgekomen leden van een beleidsteam vanuit hun eigen vakkennis ondersteuning aan de voorzitter (burgemeester) bij het nemen van beleidsbeslissingen en besluiten?	Ja
Bron: - Verslag Regionaal beleidsteam	

Artikel 39 lid 5 Wet veiligheidsregio's

De voorzitter van de veiligheidsregio geeft de regionaal operationeel leider de bevelen die hij nodig acht in verband met de uitvoering van de door hem genomen besluiten.

Bevinding

Het RBT werd voorgezeten door de voorzitter van de veiligheidsregio. De besluiten die werden genomen in het RBT pakte de operationeel leider op.

Onderdeel	Antwoord
Werden besluiten uit het RBT door de voorzitter van de veiligheidsregio doorgezet naar de operationeel leider?	Ja
Bron: - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Verslag Regionaal beleidsteam	

Artikel 39 lid 6 Wet veiligheidsregio's

Zodra de omstandigheden het toelaten, ontbindt de voorzitter het regionaal beleidsteam.

Bevinding

Zodra duidelijk werd dat het meest gunstige scenario realiteit werd en de stroomuitval in de RBT-vergadering van 1.06 uur zo goed als voorbij was, zijn in de vergadering van 1.06 uur een aantal laatste aandachtspunten besproken (nazorg, evaluatie en afschaling). Na de bespreking hiervan, is besloten af te schalen naar GRIP 2.

Onderdeel	Antwoord
Ontbond de voorzitter van de veiligheidsregio het regionaal beleidsteam zodra de omstandigheden dat toelieten?	Ja
Bron: - Verslag Regionaal beleidsteam	

3.1.2. Alarmering

Artikel 2.2.1

Het bestuur van de veiligheidsregio stelt criteria vast voor de situaties waarin de meldkamer tot grootschalige alarmering overgaat.

Bevinding

In hoofdstuk 3 van het regionaal crisisplan is opgenomen wanneer kan worden opgeschaald naar een van de vijf gripniveaus en wie hiertoe bevoegd is. Voor de meldkamer geldt dat de calamiteiten coördinator (CaCo) bevoegd is tot het opschalen naar GRIP 2 of een hogere GRIP-fasering in geval van een opschaling die plaats vindt aan de hand van vastgestelde planvorming (rampbestrijdingsplan, incidentbestrijdingsplan of coördinatieplan) of voorbereide inzetvoorstellen.

Het regionaal crisisplan is op 7 juli 2011 vastgesteld in de vergadering van het regionaal college Gelderland-Zuid. Op 27 januari 2014 heeft het Directieteam Veiligheid (DTV) ingestemd met een herziening van het document.

De meldkamer is gemandateerd om op te schalen uit hoofde van de functie van CaCo en op basis van vooraf beschreven inzetvoorstellen of planvorming (rampbestrijdingsplan, incidentbestrijdingsplan of coördinatieplan).

Normering	Antwoord
Is/zijn er (een) document(en) aanwezig waarin de criteria omschreven zijn voor de incidenten waarbij de Meldkamer tot grootschalige alarmering overgaat?	Ja
Voldoet(n) het document/de documenten aan de volgende eisen:	Ja
- Is het vastgesteld door het bestuur van de veiligheidsregio?	Ja
- Is mandatering van de Meldkamer expliciet opgenomen in het document?	Ja
Bron:	
- Regionaal crisisplan Gelderland-Zuid, versie 1.2., 27 januari 2014	
- Verslag openbare vergadering regionaal college Gelderland-Zuid d.d. 7 juli 2011	

Artikel 2.2.2 lid 1 Besluit Veiligheidsregio's

Zodra is vastgesteld dat is voldaan aan de criteria voor grootschalige alarmering, wordt de meldkamer door één leidinggevende aangestuurd.

Bevinding

De functie van CaCo is benoemd in het regionaal crisisplan. Uit het GMK-rapport en LCMS komt naar voren dat vanaf het moment dat is opgeschaald naar GRIP 1 de rol CaCo is vervuld.

Het informatiemanagementproces is inhoudelijk goed verlopen. De onderlinge telefonische bereikbaarheid was slecht als gevolg van het druk belaste netwerk. Bij dit incident is (o.a.) door de informatiemanagers/ CaCo goed gebruikt gemaakt van portofoons (C2000) als back-up van de telefoon, via de lijn Meldkamer Diensten Centrum > CaCo > COPI. De informatielijnen tussen Leider COPI en Operationeel Leider waren daardoor ook goed geborgd. De samenwerking werd in het algemeen als goed ervaren (bron: evaluatie IM).

De ICT-voorzieningen functioneerden slecht. Dit had gevolg voor het (niet/ nauwelijks) kunnen gebruiken van LCMS en überhaupt internet. De ICT problemen zorgden voor veel vragen van de aanwezige functionarissen, die voor een groot deel ook terecht kwamen bij de tweede buddy IM ROT (bron: evaluatie IM).

Normering	Antwoord
Is deze functionaris benoemd in een multidisciplinair vastgesteld document?	Ja
Is deze functie vanaf het moment van grootschalige alarmering ingevuld?	Ja
Voert de functionaris de volgende drie elementen van zijn taakomschrijving uit:	
– informatie vragen, halen en brengen?	Ja, voor zover als van toepassing
– bewaken van het opschalingniveau. I.c. er voor zorgen dat elke dienst van het juiste opschalingsniveau op de hoogte is?	Ja
– prioriteiten stellen in de (meldkamer)besluiten van de drie diensten, knopen doorhakken in geval van tegenstrijdige belangen tussen de drie diensten en afstemmen van de besluiten van de drie diensten?	Ja, voorbeeld back-up telefoon
Bron:	
<ul style="list-style-type: none"> – Regionaal crisisplan Gelderland-Zuid, versie 1.2., 27 januari 2014 – GMK-rapport – Rapportages OOV-Alert – LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 – Evaluatie IM 	

Artikel 2.2.2 lid 2 Besluit Veiligheidsregio's

Het bestuur van de veiligheidsregio stemt met het regionale college, bedoeld in artikel 22 van de Politiewet 1993, af op welke wijze de meldingen die geen verband houden met een ramp of crisis worden afgehandeld (*Artikel 2.2.2. Besluit Veiligheidsregio's*).

Bevinding

In bijlage H (Continuïteit meldkamer tijdens crisisbeheersingsfase) van het Regionaal beleidsplan 2016-2019 wordt beschreven op welke wijze meldingen die geen verband houden met een ramp of crisis ten tijde van de rampenbestrijding of crisisbeheersing worden afgehandeld.

Normering	Antwoord
Is beschreven op welke wijze meldingen die geen verband houden met een ramp of crisis ten tijde van de rampenbestrijding of crisisbeheersing worden afgehandeld?	Ja
Is dit document door het Algemeen bestuur van de veiligheidsregio vastgesteld?	Ja
Bron:	
– Bijlage H Continuïteit meldkamer tijdens crisisbeheersingsfase, Beleidsplan 2016-2019.	

Artikel 2.2.3 lid 1 Besluit Veiligheidsregio's

Binnen twee minuten nadat is vastgesteld dat is voldaan aan de criteria voor grootschalige alarmering, begint de meldkamer met de alarmering van de onderdelen van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing, bedoeld in artikel 2.1.1, onderdelen b tot en met e, en wordt de burgemeester of in het geval artikel 39 van de wet van toepassing is, de voorzitter van de veiligheidsregio en de betrokken burgemeesters geïnformeerd (*Artikel 2.2.3. Besluit Veiligheidsregio's*).

Bevinding

Zover uit het GMK-rapport en LCMS te zien is, zijn binnen 2 minuten na opschaling naar GRIP 1, GRIP 2 en GRIP 4 de repressieve functionarissen gealarmeerd. Omdat uit LCMS niet exact te zien is wanneer het besluit genomen is (ergens in de loop van de ROT-vergadering van 21.30 uur) is niet met zekerheid te zeggen of binnen 2 minuten is opgeschaald. Uit de evaluatie van het IM en bevolkingszorg blijkt dat er snel werd gealarmeerd rond de besluitvorming van GRIP 4. De besluitvorming was nog niet definitief bestempeld toen het om 21.54 uur wel de status in LCMS 'GRIP 2' in een 'GRIP 4' werd veranderd. Om 22.02 uur zijn de functionarissen voor eerst GBT en meteen daarna RBT gealarmeerd.

Daarnaast is rond de opschaling naar GRIP 4 het een en ander niet optimaal verlopen; de alarmering van GRIP 2 naar GRIP 3 en meteen ook GRIP 4, bracht bijvoorbeeld bij een aantal functionarissen onduidelijkheid over de opkomstlocatie van de stafsectie bevolkingszorg (gemeente Buren of Nijmegen) en over welke functionarissen van bevolkingszorg (al) de melding geaccepteerd hadden.

In LCMS is te zien in het verslag van het ROT van 21.03 uur, dat de voorzitter RBT en de vier burgemeesters van het getroffen gebied zijn geïnformeerd. In het rapport van 21.12 uur wordt vermeld dat de voorzitter van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid wordt geïnformeerd

Normering	Antwoord
Start de meldkamer na elke ophoging van het opschalingsniveau binnen twee minuten de alarmering?	Niet te achterhalen op basis van beschikbare informatie
Wordt de burgemeester of in geval artikel 39 van de wet van toepassing is, de voorzitter van de veiligheidsregio en betrokken burgemeesters geïnformeerd?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - GMK-rapport - Rapportages OOV-Alert - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie IM - Evaluatie bevolkingszorg - Evaluatie Leider COPI en OL ROT 	

Artikel 2.2.3 lid 2 Besluit Veiligheidsregio's

Afhankelijk van de aard en omstandigheden van de ramp of crisis, alarmeert de meldkamer andere functionarissen en eenheden die nodig zijn voor de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Bevinding

Uit het GMK-rapport zijn de alarmering en de momenten dat vanuit de meldkamer contact werd gelegd met functionarissen van andere organisaties vastgelegd. Het gaat hier om Defensie, Waterschap en Liander. Ook is contact geweest met Rijkswaterstaat. Met Liander is bij de GRIP 1-opuschaling contact geweest, waarin aangegeven werd dat Liander op onderzoek uit is. De Ovd Defensie is bij de opschaling naar GRIP 2 tegelijk met de operationele hoofdstructuur gealarmeerd.

Normering	Antwoord
Wordt tegelijkertijd met of aansluitend aan de alarmering van de operationele hoofdstructuur de andere functionarissen en eenheden die nodig zijn voor de rampenbestrijding en crisisbeheersing gealarmeerd?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - GMK-rapport - Rapportages OOV-Alert 	

Artikel 2.2.4 Besluit Veiligheidsregio's

Binnen vijf minuten nadat is vastgesteld dat is voldaan een de criteria voor grootschalige alarmering geeft de meldkamer, op grond van de beschikbare gegevens een zo volledig mogelijke beschrijving van het incident aan de onderdelen van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing en aan andere functionarissen of eenheden bedoelt in artikel 2.2.3, tweede lid.

Bevinding

In LCMS heeft de CaCo binnen 5 minuten na opschaling GRIP 1 het eerste (beperkte) beeld over het incident beschikbaar (19.29 uur opschaling naar GRIP 1, om 19.32 uur eerste beeld in LCMS).

Normering	Antwoord
Heeft de Meldkamer een beschrijving van het incident binnen 5 minuten na opschaling gereed?	Ja
Is deze beschrijving schriftelijk beschikbaar?	Ja
Worden sleutelfunctionarissen voorzien van deze beschrijving?	Ja
Bron: - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017	

Artikel 2.2.5 Besluit Veiligheidsregio's

Het bestuur van de veiligheidsregio draagt zorg voor een voorziening waardoor in het geval dat de Meldkamer uitvalt, de functie en taken van de meldkamer worden gecontinueerd (*Artikel 2.2.5. Besluit Veiligheidsregio's*).

Bevinding

In het geval dat de GMK, locatie Stieltjesstraat 1 Nijmegen, moet uitwijken, worden de taken van de meldkamer gecontinueerd in de gemeenschappelijke meldkamer in Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Een beschrijving van de uitwijkprocedure is opgenomen in Bijlage H van het beleidsplan 2016-2019 en in de fallback procedure.

Normering	Antwoord
Is er een voorziening aanwezig waardoor in het geval dat de Meldkamer uitvalt, de functie en taken van de meldkamer worden gecontinueerd?	Ja
Bron: - Bijlage H Continuïteit meldkamer tijdens crisisbeheersingsfase, Beleidsplan 2016-2019.	

3.1.3. Opschaling

Artikel 2.3.1 Besluit Veiligheidsregio's

Vanaf het moment dat is vastgesteld dat is voldaan aan de criteria als bedoeld in artikel 2.2.1 beginnen de volgende onderdelen of functionarissen binnen de gestelde tijd met de uitvoering van hun taken:

a. Een eerste commando plaats incident binnen dertig minuten

Bevinding

Opschaling naar GRIP 1 vond om 19.29 uur plaats. Het is niet duidelijk welke functionaris hoe laat aanwezig was. Er is geen presentielijst aanwezig.

Uit LCMS ontstaat het volgende beeld over de opkomsttijden ter plekke:

- Om 19.57 start de Informatiemanager COPI met het beeld COPI
- Om 20.07 worden de volgende functionarissen toegevoegd: Leider COPI en Officier van Dienst Politie
- Om 20.22 zijn ook de andere functies ingevuld: Officier van Dienst Brandweer, Officier Geneeskundige Zorg en Officier van Dienst Bevolkingszorg
- Communicatieadviseur COPI

Alle functionarissen zijn aanrijdend gestart met de werkzaamheden. Ter plaatse is 'op straat' overleg geweest om tot een gezamenlijk beeld en juiste afstemming te komen. Het eerste COPI-overleg vond om 20.30 uur plaats.

Normering	Antwoord
Is het commando plaats incident binnen dertig minuten gestart met de eerste werkzaamheden?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie crisiscommunicatie - Evaluatie Leider COPI en OL ROT 	

Artikel 2.3.1 Besluit Veiligheidsregio's

Vanaf het moment dat is vastgesteld dat is voldaan aan de criteria als bedoeld in artikel 2.2.1 beginnen de volgende onderdelen of functionarissen binnen de gestelde tijd met de uitvoering van hun taken:

b. De leidinggevendenden binnen een regionaal operationeel team binnen vijfenveertig minuten, met uitzondering van de leidinggevende van de sectie Informatiemanagement, die binnen dertig minuten begint.

Bevinding

Opschaling naar GRIP 2 vond om 19.46 uur plaats. Het is niet duidelijk welke functionaris hoe laat aanwezig was. Er is geen presentielijst aanwezig en de intekenlijsten bij het ROC geven ook geen volledig beeld. Wel is te zien dat de plotter om 20.25 uur intekent, de algemeen Commandant Bevolkingszorg daar nog iets voor, de liaison van Defensie om 20.05 uur, de algemeen Commandant Geneeskundige zorg om 20.28 uur en de Hoofd Informatie Geneeskundige zorg om 20.30 uur.

Uit LCMS ontstaat het volgende beeld:

In het eerste beeld van de Informatiemanager van het ROT, om 21.01 uur, wordt de samenstelling genoemd van het ROT, waarbij de namen van alle functionarissen zijn ingevuld, behalve van de politie. De liaison van Defensie was op dat moment ook genoteerd.

In LCMS is verder te zien dat de sectie Communicatie vanaf 19.55 uur gestart is om informatie in LCMS te schrijven en te delen. Voor de sectie Politie geldt dat voor 20.31 uur. De algemeen commandant Politie wordt op dat moment in LCMS tabblad Politie genoemd. De sectie Geneeskundige Zorg schrijft in LCMS vanaf 20.46 uur. Vanaf 20.55 uur wordt ook door de sectie Brandweer en door de Informatiemanager ROT geschreven in LCMS, vanaf 21.03 uur door de secretaris van het ROT en vanaf 21.40 uur door de stafsectie bevolkingszorg. Onduidelijk is of de functionarissen al aanrijdend zijn gestart met de werkzaamheden. Daarom is dit toetspunt niet te achterhalen op basis van de beschikbare informatie. Het eerste ROT-overleg vond om 20.45 uur plaats.

Normering	Antwoord
Zijn de leidinggevendenden binnen het regionaal operationeel team (de deelnemers aan de plenaire sessie) binnen vijfenveertig minuten na afkondiging van de opschaling volledig gestart met de eerste werkzaamheden van het regionaal operationeel team?	Niet te achterhalen op basis van beschikbare informatie
Is de leidinggevende van de sectie Informatiemanagement binnen dertig minuten begonnen met het verzamelen van informatie t.b.v. het regionaal operationeel team?	Niet te achterhalen op basis van beschikbare informatie
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie Leider COPI en OL ROT - Intekenlijst ROC 	

Artikel 2.3.1 Besluit Veiligheidsregio's

Vanaf het moment dat is vastgesteld dat is voldaan aan de criteria als bedoeld in artikel 2.2.1 beginnen de volgende onderdelen of functionarissen binnen de gestelde tijd met de uitvoering van hun taken:
c. De functionaris crisiscommunicatie regionaal operationeel team binnen dertig minuten.

Bevinding

Een minuut na alarmering heeft de algemeen commandant communicatie binnen piket-functionarissen via WhatsApp het verzoek gedaan om een omgevingsanalyse. De Omgevingsanalist is thuis aan de slag gegaan en heeft om 20.10 uur in het tabblad in LCMS van de Sectie communicatie het eerste omgevingsbeeld gegeven. Dat is binnen de opkomsttijd.

Ook de webredacteur is vanaf 19.57 uur aan de slag. De eerste tweet van @crisisglz is om 19.59 uur verstuurd.

Normering	Antwoord
Is de voorlichtingsfunctionaris binnen dertig minuten begonnen met de uitvoering van taken?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none">- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017- Intekenlijst ROC- Evaluatie crisiscommunicatie	

Artikel 2.3.1 Besluit Veiligheidsregio's

Vanaf het moment dat is vastgesteld dat is voldaan aan de criteria als bedoeld in artikel 2.2.1 beginnen de volgende onderdelen of functionarissen binnen de gestelde tijd met de uitvoering van hun taken:
d. De sectie informatiemanagement van een regionaal operationeel team binnen veertig minuten.

Bevinding

Elk informatieknooppunt wordt operationeel gemaakt en gehouden door een functionaris die ervoor zorgt dat de informatiestromen op de juiste manier verlopen: een informatiemanager of hoofd informatie. In elk multidisciplinair crisisteam (meldkamer/ COPI/ ROT/ BT) heet deze functionaris een informatiemanager, in de monodisciplinaire secties is dat een hoofd informatie.

De Informatiemanager ROT is aanrijdend al begonnen met het inwinnen van informatie door te bellen met de CaCo. Direct na aankomst (ongeveer 30 minuten na alarmering) heeft de Informatiemanager ROT informatie verzameld door face-to-face met de al aanwezige functionarissen te praten.

Normering	Antwoord
Is de sectie Informatiemanagement met minimaal één medewerker binnen veertig minuten begonnen met het verzamelen van informatie t.b.v. het regionaal operationeel team?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none">- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017- Intekenlijst ROC- Evaluatie IM	

Artikel 2.3.1 Besluit Veiligheidsregio's

Vanaf het moment dat is vastgesteld dat is voldaan aan de criteria als bedoeld in artikel 2.2.1 beginnen de volgende onderdelen of functionarissen binnen de gestelde tijd met de uitvoering van hun taken:
e. De overige secties van een regionaal operationeel team binnen zestig minuten.

Bevinding

Het is niet duidelijk welke functionaris hoe laat aanwezig was. Er is geen presentielijst aanwezig en de intekenlijsten bij het ROC geven ook geen volledig beeld.

Daarnaast functioneerde de ICT-omgeving op het ROC slecht; LCMS was door informatiemanagement en de secties nauwelijks te gebruiken, waardoor het gelogde in LCMS ook geen beeld kan geven over welke functionarissen en secties wanneer opgekomen en gestart zijn.

De sectie politie, communicatie en geneeskundige zorg zijn binnen het uur aanwezig met minimaal één functionaris. De brandweer schrijft vanaf 20.55 uur en zal waarschijnlijk binnen het uur (voor 20.46 uur) aanwezig zijn geweest (moet eerst inloggen e.d.). Voor resourcemanagement en bevolkingszorg is dat onduidelijk. Ook is er geen informatie beschikbaar of de opgekomen medewerkers van de secties binnen zestig minuten al aanrijdend gestart zijn met hun werkzaamheden.

Normering	Antwoord
Zijn de overige secties met minimaal één medewerker binnen zestig minuten na afkondiging van de opschaling begonnen met de uitvoering van hun taken?	Niet te achterhalen op basis van beschikbare informatie
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Intekenlijst ROC 	

Artikel 2.3.1 Besluit Veiligheidsregio's

Vanaf het moment dat is vastgesteld dat is voldaan aan de criteria als bedoeld in artikel 2.2.1 beginnen de volgende onderdelen of functionarissen binnen de gestelde tijd met de uitvoering van hun taken:
 f. Een Team bevolkingszorg binnen negentig minuten, met uitzondering van de functionaris die met de coördinatie van de crisiscommunicatie is belast, die binnen dertig minuten begint.

Bevinding

De leden van het team bevolkingszorg (incidentgemeente) zijn om 19:46 uur (direct na opschaling naar GRIP 2) gealarmeerd via OOV Alert. Bij het team bevolkingszorg zijn opgekomen:

- Hoofd Publieke zorg (HPZ)
- Hoofd Informatie (HIN)
- Hoofd Ondersteuning (HON)
- Liaison communicatie incidentgemeente (LCOM)
- Informatiecoördinator (IC)
- Secretaris (is naar Nijmegen gegaan)

Afwijkend van artikel 2.1.3 lid 1 en het crisisplan van de VRGZ, was er in het team geen algemeen Commandant bevolkingszorg aanwezig. De algemeen commandant bevolkingszorg was wel opgekomen, maar bij het COPI in plaats van bij het team. De HOZ kwam na contact met de plaatsvervangend algemeen commandant bevolkingszorg ROT, op diens verzoek vanwege de GRIP 4 op bij de sectie Bevolkingszorg in het regionaal operationeel centrum in Nijmegen (bron LCMS en evaluatie bevolkingszorg). Het verzoek van de plaatsvervangend algemeen commandant bevolkingszorg ROT om het team bevolkingszorg te verhuizen naar Nijmegen heeft het team niet bereikt. De leden van het team bevolkingszorg hebben onverrichterzake de locatie in gemeente Buren verlaten (bron: evaluatie bevolkingszorg). Het team bevolkingszorg is dus niet binnen 90 minuten gestart met de uitvoering van hun taak.

Door bij de GRIP 4-alarmering bij dit incident eerst te alarmeren voor een GRIP 3 (waarbij het team bevolkingszorg opkomt in de incidentgemeente) en daarna onmiddellijk te alarmeren voor een GRIP 4 (waarbij het team ook op een andere locatie kan opkomen), ontstond ook onduidelijkheid over de opkomstlocatie en de gealarmeerde en opgekomen functionarissen voor bevolkingszorg. Het zou

Afwijkend van artikel 2.1.3 lid 1, is in Veiligheidsregio Gelderland-Zuid de coördinatie van de communicatie niet belegd in het team bevolkingszorg, maar in de een separaat georganiseerde taakorganisatie communicatie.

De functionaris belast met de coördinatie van de voorlichting (algemeen commandant communicatie) is onmiddellijk na alarmering vanuit huis gestart met de werkzaamheden: er is via de WhatsApp contact geweest met de verschillende leden van sectie om de bezetting te organiseren.

Normering	Antwoord
Is het Team bevolkingszorg binnen negentig minuten na afkondiging van de opschaling begonnen met de uitvoering van hun taak?	Nee
Is de functionaris die belast is met de coördinatie van de voorlichting binnen dertig minuten na afkondiging van de opschaling gestart met de taakuitvoering?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie communicatie - Evaluatie bevolkingszorg 	

Artikel 2.3.1 Besluit Veiligheidsregio's

Vanaf het moment dat is vastgesteld dat is voldaan aan de criteria als bedoeld in artikel 2.2.1 beginnen de volgende onderdelen of functionarissen binnen de gestelde tijd met de uitvoering van hun taken:
g. een gemeentelijk beleidsteam binnen zestig minuten vanaf het moment dat de burgemeester het beleidsteam bijeen heeft geroepen.

Bevinding

Opschaling naar GRIP 4 vond om 22.02 uur plaats. Het RBT is daarbij door de operationeel leider gevraagd om om 24.00 uur de eerste vergadering te laten plaatsvinden. Verwacht werd dat er op dat moment meer informatie beschikbaar was over de verwachting van de hersteltijd van de stroomvoorziening. Er was derhalve geen noodzaak binnen zestig minuten te starten met de uitvoering van de taken.

Normering	Antwoord
Is het beleidsteam binnen zestig minuten na afkondiging van de opschaling gestart met de eerste werkzaamheden?	Niet van toepassing
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Verslag Regionaal beleidsteam 	

Artikel 2.3.2 Besluit Veiligheidsregio's

Het bestuur van de veiligheidsregio draagt er zorg voor dat de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing in staat is gedurende een ramp of crisis onafgebroken te functioneren.

Bevinding

De continuïteit van de hoofdstructuur is geregeld in het Continuïteitsplan. Of door de beschreven maatregelen de continuïteit voldoende geborgd is, is niet getoetst tijdens de test. De verwachting is dat de maatregelen voldoende zijn zodat tijdens een ramp of crisis de hoofdstructuur onafgebroken kan functioneren.

Normering	Antwoord
Is er een document waarin de continuïteit van de hoofdstructuur is geregeld?	Ja
Is de continuïteit door de geschetste maatregelen voldoende geborgd?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - Continuïteitsplan, 11 maart 2014 (wordt in 2018 geactualiseerd) 	

3.1.4. Informatiemanagement

Artikel 2.4.1 lid 1 Besluit Veiligheidsregio's

Het bestuur van de veiligheidsregio draagt er zorg voor dat binnen de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing tijdens een ramp of crisis een totaalbeeld wordt bijgehouden.

Bevinding

In hoofdstuk 9 van het regionaal crisisplan staat beschreven dat in aanloop naar een groot incident en voordat het COPI operationeel is, de regie op het totaalbeeld ligt bij de informatiemanager van de gezamenlijke meldkamer (CaCo of piket leidinggevende). Zodra het COPI operationeel is, wordt de regie door informatiemanager COPI overgenomen. Vanaf een GRIP 2 of hoger wordt de verantwoordelijkheid voor de regierol bij de informatiemanager van het ROT belegd.

Na opschaling naar GRIP 1 werd om 19.32 uur een activiteit in LCMS aangemaakt door de CaCo. Om 19.59 uur werd de regie overgenomen door de informatiemanager COPI en om 21.06 uur door de informatiemanager ROT, die vanaf dat moment de regie voerde op het totaalbeeld.

Het totaalbeeld bevatte niet alleen informatie uit het eigen beeld van het ROT, maar gaf ook informatie over beelden uit andere teams.

Door ICT-problemen werkte LCMS niet continu optimaal. Hier hebben de secties en ook de sectie IM hinder van ondervonden.

Normering	Antwoord
Is er een voorziening getroffen waar het maken van een centraal totaalbeeld bij is belegd?	Ja
Voert dit onderdeel dit in de praktijk ook zo uit?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none">- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017- Evaluatie IM	

Artikel 2.4.1 lid 2 Besluit Veiligheidsregio's

Het totaalbeeld is opgebouwd uit de beschikbare gegevens over:

a. Het incident, waaronder wordt begrepen:

- o De aard van het incident en de betrokken objecten;
- o De actuele situatie met betrekking tot het incident, en
- o De risico's en de effecten van het incidenttype en de bestrijdingsmogelijkheden.

b. De hulpverlening, waaronder wordt begrepen:

- o De bestrijdingsmogelijkheden;
- o De bereikbaarheid voor de hulpverlening en
- o De risico's voor de hulpverleners en de daarmee samenhangende veiligheidsmaatregelen.

c. De prognose en de aanpak, waaronder wordt begrepen:

- o De verwachting met betrekking tot de ontwikkeling van het incident, de risico's en de effecten ervan en de bestrijdingsmogelijkheden;
- o Het slachtofferbeeld, de verwachte ontwikkeling ervan, de noodzakelijke maatregelen en de benodigde hulpverleners en middelen;
- o De risico's voor de bevolking, de verwachte ontwikkeling van deze risico's en de benodigde hulpverleners en middelen;
- o Het beeld bij de bevolking van het incident en de risico's, het gedrag van de bevolking, de informatie die aan de bevolking is verstrekt en maatregelen die zijn of worden getroffen en
- o Overige bedreigingen zoals die voor de vitale belangen, het milieu of de economie, de verwachte ontwikkeling ervan en de benodigde hulpverleners en middelen.

d. De getroffen maatregelen en de resultaten ervan, waaronder wordt begrepen:

- o De actuele bestrijdingsorganisatie;

- De voorstellen en besluiten over de bestrijdingsstrategie, de inzetplannen en de benodigde hulpverleners en middelen;
- De feitelijke inzet en uitvoering van de bestrijding, en
- De voortgang van de inzet en de uitvoering, de bijstelling van besluiten of de uitvoering ervan en de bereikte resultaten

Bevinding

Door de grote problemen met de ICT-omgeving in het Regionaal operationeel centrum (ROC), heeft de informatiemanager ROT veel hinder ondervonden bij het gebruik van LCMS. Dat geldt overigens voor alle secties en ook voor het gebruik van internet. Op momenten dat LCMS niet te gebruiken was, is er bijvoorbeeld een beeld bijgehouden in een word-document, dat op een later moment in LCMS geplaatst kon worden. Hierdoor werd het laatste punt (voortgang van de inzet en de uitvoering e.d.) en het tweede punt onder a (actuele situatie) moeilijk uitvoerbaar.

In de andere onderdelen voorziet het totaalbeeld (bron: uitdraai LCMS). De bestrijding op de plaats van het incident lag in handen van Liander, waarmee korte lijnen waren. De risico's voor de hulpverleners i.r.t. de helikopter zijn in beeld gebracht en onderzocht door Defensie. De gevolgen en risico's voor het effectgebied waren goed in beeld en vanuit verschillende scenario's werd een aantal maatregelen voorbereid voor het geval de stroomuitval langer zou duren. Partners als het Waterschap en zorginstellingen werden hierbij betrokken.

Informatie in het totaalbeeld (eerst door COPI, vanaf opkomst IM ROT door ROT) is gegroepeerd per samenhangend thema: aanleiding incident, stroomuitval, slachtoffers/ bevolking, omgeving/ effecten, communicatie, nafase, betrokken diensten, planvorming, kwetsbare objecten, grote klanten en aanvullend beeld. Het beeld en de thema's zijn hierbij gedurende het incident regelmatig aangepast, op basis van het verloop van het incident. Ook specifieke knelpunten per kolom zijn benoemd. De zwaartepunten van de bestrijding en het overzichtelijk weergeven van de vraagstukken voor de verschillende teams zijn terug te vinden in LCMS bij de weergave van de ROT-vergaderingen (onder 'oordeelsvorming', niet onder 'beeldvorming'). Ook dit overzicht is gedurende het incident steeds aangepast op basis van de informatie die wordt aangedragen door de verschillende teams en door het verloop van het incident.

Tijdens het incident is ten behoeve van het totaalbeeld gebruik gemaakt van het Operationeel plan stroomuitval Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (2010) en de Informatiekaart gas- en stroomuitval, Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (2017). Ook de Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing, Netwerkkart 14: Elektriciteit en gas (2015) zijn bij het incident betrokken.

Normering	Antwoord
Is alle relevante informatie (scenarioafhankelijk) opgenomen in het totaalbeeld?	Nee
Is de informatie gegroepeerd per samenhangend thema (incident, hulpverlening, prognose en aanpak, maatregelen en resultaten ervan) en rond de zwaartepunten van de bestrijding?	Ja
Bron:	
<ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie IM 	

Artikel 2.4.1 lid 3 Besluit Veiligheidsregio's

Het totaalbeeld wordt langs geautomatiseerde weg zo spoedig mogelijk en voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is, geverifieerd beschikbaar gesteld aan:

- a. de onderdelen van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing
- b. andere bij de ramp of crisis betrokken partijen voor zover zij deze gegevens nodig hebben voor de uitvoering van hun taken en bevoegdheden en
- c. Onze Minister.

Bevinding

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid maakt gebruik van het Landelijke Crisismanagement Systeem (LCMS). Alle onderdelen van de hoofdstructuur hebben toegang tot dit systeem.

De samenwerking tussen de informatiemangers (GMK, COPI, ROT) werd als prettig ervaren. Tegenstrijdige informatie werd niet als knelpunt benoemd.

In de planvorming is opgenomen dat de GMK, het COPI, het ROT, het RBT en alle secties (bevolkingszorg regionaal en incidentgemeente, brandweer, communicatie, GHOR en politie) aangesloten dienen te zijn op het LCMS. Tijdens het incident waren de meeste onderdelen op momenten aangesloten op het LCMS, behalve de sectie bevolkingszorg ROT, die het niet lukte in het systeem te komen. Dit hing samen met het zeer gebrekkig functioneren van de ICT-omgeving van het ROC, wat bovendien het bijhouden/ actueel houden van LCMS lastig maakte.

De sectie communicatie ondervond ook grote hinder van de ICT-omgeving in het ROC, maar ook door het ontbreken van een eigen ruimte in het ROC, waardoor het onrustig was.

Normering	Antwoord
Wordt er een zogenaamd netcentrisch systeem gehanteerd?	Ja
Wanneer er sprake is van tegenstrijdige informatie in het incident of het oefenscenario, wordt dit dan gesignaleerd en wordt er hiernaar navraag gedaan?	N.v.t.
Gezien de planvorming van de regio en het scenario, zijn alle vereiste partijen aangesloten?	Nee
Bron: <ul style="list-style-type: none">- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017- Evaluatie IM	

Artikel 2.4.2 lid 1 Besluit Veiligheidsregio's

De onderdelen van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing, bedoeld in artikel 2.1.1, onderdelen a tot en met e, houden bij de rampenbestrijding en crisisbeheersing een eigen beeld bij.

Bevinding

De meldkamer, het COPI en het ROT hielden een eigen beeld bij in het LCMS. Op momenten dat LCMS niet gebruikt kon worden door problemen in de ICT-omgeving van het ROC werd in een word-document het beeld bijgehouden en in het ROT gedeeld.

Het RBT heeft geen eigen beeld bij gehouden in LCMS, vanwege ICT-problemen. Er is wel een verslag bijgehouden met het beeld en aanvullingen op dat beeld door de RBT-leden. Later tijdens het incident is de besluitenlijst van het RBT in LCMS gevoegd.

Bevolkingszorg heeft geen eigen beeld bijgehouden: het team bevolkingszorg is onverrichterzake vertrokken uit de locatie in de gemeente Buren en de sectie bevolkingszorg heeft geen gebruik van LCMS gemaakt, ook vanwege de ICT-problemen in het ROC. De sectie communicatie hield wel een eigen beeld bij.

Normering	Antwoord
Houden alle onderdelen a t/m e een eigen beeld bij?	Nee
Heeft het gemeentelijk beleidsteam van de brongemeente een totaalbeeld ter beschikking gekregen? Er was geen GBT actief, maar een RBT	n.v.t.
Is er mede op basis van het ontvangen totaalbeeld door het gemeentelijk beleidsteam een besluitenlijst opgesteld? Er was geen GBT actief, maar een RBT	n.v.t.
Heeft het regionaal beleidsteam een totaalbeeld ter beschikking gekregen?	Ja
Is er mede op basis van het ontvangen totaalbeeld door het regionaal beleidsteam een besluitenlijst opgesteld?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none">- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017- Verslag Regionaal beleidsteam	

Artikel 2.4.2 lid 2 Besluit Veiligheidsregio's

Het eigen beeld bestaat uit de beschikbare gegevens over de ontwikkeling en effecten van een incident, de risico's voor de veiligheid van de hulpverleners en de personen in het getroffen gebied, de aanpak van het incident en de daarvoor benodigde mensen en middelen.

Bevinding

Niet alle onderdelen zoals bedoeld artikel 2.1.1 Besluit veiligheidsregio's hebben een beeld bijgehouden. Daarmee wordt niet voldaan aan dit toetsingspunt. Daarnaast is het door de ICT-problemen in het ROC niet mogelijk geweest om de ontwikkelingen in het (eigen) beeld continu actueel te houden in LCMS.

Normering	Antwoord
Bestaat het eigen beeld van de onderdelen a t/m e zoals bedoeld in artikel 2.1.1. uit:	
Beschikbare gegevens over de ontwikkeling van een incident?	Nee
Beschikbare gegevens over de effecten van een incident?	Nee
De risico's voor de veiligheid van de hulpverleners in het getroffen gebied?	Nee
De risico's voor de veiligheid van personen in het getroffen gebied?	Nee
De aanpak van het incident?	Nee
De daarvoor benodigde mensen?	Nee
De daarvoor benodigde middelen?	Nee
Bron: - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie IM - Evaluatie bevolkingszorg	

Artikel 2.4.2 lid 3 Besluit Veiligheidsregio's

De gegevens worden nadat zij beschikbaar zijn binnen tien minuten verwerkt in het eigen beeld en voor zover mogelijk geverifieerd.

Bevinding

Informatie hierover is niet beschikbaar. Naar verwachting zal dit moeizaam zijn gegaan, omdat LCMS niet goed werkte door de ICT-problemen in het ROC. Het team bevolkingszorg heeft geen eigen beeld bijgehouden. Het RBT werkte met een verslag om het eigen beeld bij te houden.

Normering	Antwoord
Zijn de gegevens van de onderdelen a t/m e zoals bedoeld in artikel 2.1.1. binnen tien minuten verwerkt en zo mogelijk geverifieerd?	
Meldkamer	Onbekend
Commando plaats incident	Onbekend
Team bevolkingszorg	Nee
Regionaal operationeel team	Onbekend
Gemeentelijk beleidsteam	Onbekend
Bron: - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie IM - Evaluatie bevolkingszorg - Verslag Regionaal beleidsteam	

Artikel 2.4.2 lid 4 Besluit Veiligheidsregio's

De gegevens worden langs geautomatiseerde weg beschikbaar gesteld aan:

- de onderdelen van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing
- andere bij de ramp of crisis betrokken partijen voor zover zij deze gegevens nodig hebben voor de uitvoering van hun taken en bevoegdheden en
- het onderdeel dat het totaalbeeld bijhoudt

Bevinding

De meldkamer, het COPI en het ROT stellen de gegevens langs geautomatiseerd weg beschikbaar. Dat geldt ook voor de sectie Communicatie. In LCMS is wel geschreven door het team bevolkingszorg (incidentgemeente), maar niet over het beeld bevolkingszorg: alleen contactinformatie.

Acties en besluiten van het RBT werden geformuleerd tijdens de vergadering en in zowel de verslaglegging als in LCMS. De operationeel leider nam deel aan de vergaderingen van het RBT en had daardoor directe informatie over de op te pakken actiepunten.

Partijen die betrokken waren bij het incident en voor hun taakuitvoering informatie uit het LCMS nodig hadden, hebben toegang gehad tot het LCMS. Toegang werd verkregen door direct in te loggen in het systeem of door informatie op te vragen bij de informatiemanager die in het team aanwezig was.

Beschikbare informatie werd tijdens of na de overleggen van de teams verwerkt in het LCMS. Door het publiceren van deze informatie, was het beschikbaar voor het onderdeel dat het totaalbeeld bijhield, namelijk eerst het COPI en later het ROT.

De LCMS activiteit is ook met crisispartners als de KMAR en andere veiligheidsregio's gedeeld.

Normering	Antwoord
Stelt het onderdeel a t/m e zoals bedoeld in artikel 2.1.1. het eigen beeld beschikbaar aan de andere onderdelen?	Nee
Heeft het GBT/RBT besluiten uitgezet naar de verschillende onderdelen van de rampbestrijding en crisisbeheersing?	Ja
Worden de gegevens langs geautoriseerde weg beschikbaar gesteld aan de andere bij de ramp of crisis betrokken partijen voor zover zij deze gegevens nodig hebben voor de uitvoering van hun taken bevoegdheden?	Ja
Worden de gegevens langs geautoriseerde weg beschikbaar gesteld aan het onderdeel dat het totaalbeeld bijhoudt?	Geen gegevens over beschikbaar
Bron: <ul style="list-style-type: none">- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017- Verslag Regionaal beleidsteam- Evaluatie IM- Evaluatie bevolkingszorg	

Artikel 2.4.3 Besluit Veiligheidsregio's

Een advies of opdracht van een onderdeel van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing is gebaseerd op het actuele beeld van dat onderdeel en op het actuele totaalbeeld (*Artikel 2.4.3. Besluit Veiligheidsregio's*).

Bevinding

In het RBT hebben de aanwezige RBT-leden het beeld dat door de IM ROT bij start van de vergadering wordt gegeven, waar mogelijk aangevuld. Hierdoor hadden de RBT-leden een actueel beeld en kon de besluitvorming daarop worden gebaseerd. Het team en sectie bevolkingszorg hielden geen eigen beeld bij: het team bevolkingszorg is niet van start gegaan met de werkzaamheden.

Bij afschaling is aandacht geweest voor de overdracht, openstaande punten en contactlijnen na afschaling. Ook over de woordvoering zijn afspraken gemaakt voor de volgende ochtend; met de gemeenten en de externe partners waaronder Omroep Gelderland. Onduidelijkheid ontstond de

volgende ochtend, omdat 'de volgende ochtend' voor de gemeenten en Omroep Gelderland verschillende tijdstippen betrof.

Normering	Antwoord
Zijn, per onderdeel a t/m e zoals bedoeld in artikel 2.1.1. besluiten, adviezen en opdrachten gebaseerd op het actuele beeld?	
Meldkamer	Ja
Commando plaats incident	Ja
Team bevolkingszorg	Nee
Regionaal operationeel team	Ja
Regionaal beleidsteam	Ja
Bron:	
<ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Verslag Regionaal beleidsteam - Evaluatie bevolkingszorg - Evaluatie crisiscommunicatie - Evaluatie Leider COPI en OL ROT 	

Artikel 2.4.4 Besluit Veiligheidsregio's

In het geval dat een advies of opdracht niet of niet volledig is uitgevoerd, wordt het onderdeel van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing dat dit advies of deze opdracht heeft gegeven, daarvan op de hoogte gesteld. De opdracht wordt vervolgens in overeenstemming met artikel 2.4.3 opnieuw geformuleerd (*Artikel 2.4.4. Besluit Veiligheidsregio's*).

Bevinding

Al snel wordt de bronlocatie als militair terrein benoemd (zie ook hoofdstuk 6). Zowel in het COPI als in het ROT. In het ROT wordt gezamenlijk, na het advies van de politie, het besluit genomen om op de bronlocatie af te schalen (bron: evaluatie bevolkingszorg). In overleg met de OL blijft het COPI actief: de taak van het COPI wijzigt van 'bestrijden incident' naar 'ogen-en-oren zijn in het veld voor het ROT'.

Het is de reden waarom het COPI niet is 'ingepakt' nadat bronbestrijding niet meer aan de orde was. De helikopter stond immers aan de grond en de bemanning was in orde. Dit was een prettige manier van samenwerking voor de OL en het COPI, maar is niet expliciet zo geduid. Hierdoor was het niet voor alle onderdelen van de crisisorganisatie duidelijk dat daarom het COPI actief is gebleven.

Het verzoek van de plaatsvervangende algemeen commandant bevolkingszorg om het team bevolkingszorg op te laten komen in Nijmegen is bij de HOZ terecht gekomen, maar niet bij de andere leden van de stafsectie. Die verbleven in de opkomstlocatie in de gemeente Buren. Een uur na verzoek blijkt de actie niet uitgevoerd te zijn.

Normering	Antwoord
Wordt het niet overnemen of onvolledig uitvoeren van een advies of opdracht, per onderdeel a t/m e als bedoeld in artikel 2.1.1. teruggekoppeld aan opdrachtgever?	
Meldkamer	N.v.t.
Commando plaats incident	Ja
Team bevolkingszorg	Nee
Regionaal operationeel team	N.v.t.
Gemeentelijk beleidsteam	N.v.t.
Wordt, per onderdeel a t/m e zoals bedoeld in artikel 2.1.1. het advies of de opdracht door de opdrachtgever geherformuleerd?	
Meldkamer	N.v.t.
Commando plaats incident	Ja
Team bevolkingszorg	Nee
Regionaal operationeel team	N.v.t.
Gemeentelijk beleidsteam	N.v.t.

Bron:

- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017
- Verslag Regionaal beleidsteam
- Evaluatie Leider COPI en OL ROT
- Evaluatie bevolkingszorg

3.1.5. Eisen voor een oefening

Artikel 2.5.1.

Het bestuur van de veiligheidsregio draagt er zorg voor dat de onderdelen van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing jaarlijks gezamenlijk een oefening houden met een fictieve ramp of crisis

Bevinding

- **2013:** Ja, systeemtest Lucifer op 10 december.
- **2014:** Nee, dit na bestuurlijk besluit van het Algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid in verband met de afronding van diverse verbetertrajecten naar aanleiding van de systeemtest 2013, bovenregionale samenwerking e.a.
- **2015:** Nee, de systeemtest stond gepland in september maar is uitgesteld vanwege het GRIP 3 incident aan de O.C. Huismanstraat in Nijmegen. De evaluatie van het incident is meegenomen in de Staat van de Rampenbestrijding van de Inspectie J&V.
- **2016:** Ja, systeemtest Geronimo op 2 februari 2016.

Normering	Antwoord
Heeft de veiligheidsregio een systeem oefening georganiseerd in:	
- 2013?	Ja
- 2014?	Nee
- 2015?	Nee
- 2016?	Ja

3.1.6. Risicoprofiel

In het risicoprofiel is een overzicht van risicovolle landsgrensoverschrijdende situaties opgenomen.

Bevinding

In 2015 is een nieuw risicoprofiel opgesteld, dit document is ter consultatie aangeboden aan gemeenten en externe partijen en is op 30 juni 2016 door het Algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid vastgesteld.

In het risicoprofiel is gekeken naar risicovolle situaties binnen de eigen regio maar ook naar situaties in de omliggende regio's. Hierbij is aandacht voor risico's die zich in buurregio's voor kunnen doen en voor grensoverschrijdende incidenten in Duitsland. In het risicoprofiel zijn ook scenario's beschreven die zich voor kunnen doen in België (kernongeval) en effect hebben op de regio.

In het plan zijn de gesignaleerde risico's gecategoriseerd in crisistypen en incidenttypen en vervolgens uitgewerkt in scenario's.

Normering	Antwoord
Is in het risicoprofiel een overzicht opgenomen van risicovolle landsgrensoverschrijdende situaties?	Ja
- heeft de regio risicovolle landsgrensoverschrijdende situaties gesignaleerd?	Ja
- heeft de regio risicovolle landsgrensoverschrijdende situaties uitgewerkt?	Ja
Bron:	
- Regionaal Risicoprofiel veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2016-2019	

In het risicoprofiel is een informatieoverzicht van bovenregionale risico's zoals pandemieën, overstromingen en vitale infrastructuur opgenomen.

Bevinding

In het risicoprofiel is een overzicht opgenomen van de maatgevende rampscenario's die zich in de regio voor kunnen doen. De scenario's pandemieën, overstroming en vitale infrastructuur zijn hierin meegenomen.

Normering	Antwoord
Is in het risicoprofiel een informatieoverzicht opgenomen van bovenregionale risico's?	
- m.b.t. pandemieën?	Ja
- m.b.t. overstromingen?	Ja
- m.b.t. vitale infrastructuur?	Ja
Bron:	
- Regionaal Risicoprofiel veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2016-2019	

3.1.7. Beleidsplan

In het beleidsplan is een planmatige beschrijving opgenomen van de bovenregionale risico's.

Bevinding

In het beleidsplan 2016-2019 is de prioriteit gelegd bij onder meer de risico's: water (overstromingen) en continuïteit (vitale infrastructuur). Het risico "griepandemie" krijgt geen extra aandacht. De reden hiervoor is dat de veiligheidsregio door de Mexicaanse griep en de ervaringen met het Ebola-virus, al veel geïnvesteerd heeft in dit risico en dat deze doorontwikkeling voldoende is voor de komende beleidsperiode. Dit is opgenomen in het regionaal beleidsplan. De planmatige uitwerking is in andere plannen opgenomen.

Bij de aanpak van bovenstaande risico's zoekt de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid de samenwerking met andere partijen zowel binnen de veiligheidsregio als daar buiten. Deze bovenregionale aanpak is (nog) niet als zodanig voor alle bovenregionale risico's beschreven in het beleidsplan. Wel voor het risico op overstromingen.

Normering	Antwoord
Heeft de regio in het beleidsplan een planmatige beschrijving opgenomen van de bovenregionale risico's?	Nee
Heeft de regio m.b.t. pandemieën:	
- Een planmatige beschrijving?	Ja
- Beschreven of er sprake is van bovenregionale aanpak?	Nee
Heeft de regio m.b.t. overstromingen:	
- Een planmatige beschrijving?	Ja
- Beschreven of er sprake is van bovenregionale aanpak?	Ja
Heeft de regio m.b.t. vitale infrastructuur:	
- Een planmatige beschrijving?	Ja
- Beschreven of er sprake is van bovenregionale aanpak?	Nee
Bron:	
- Regionaal Beleidsplan 2016-2019	

3.1.8. Beleidsplan MOTO

Het bestuur van de veiligheidsregio stelt ten minste eenmaal in de vier jaar een multidisciplinair Opleidings- en Oefen(beleidsplan) vast, waarin het beleid is vastgelegd ten aanzien van de opleidingen en oefeningen van de veiligheidsregio.

Bevinding

Het beleid voor opleidingen en oefeningen is vastgelegd in het Beleidsplan Multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen. Het document dateert van september 2016 en is in november 2017 op een aantal onderdelen gewijzigd.

Normering	Antwoord
Beschikt de veiligheidsregio over een multidisciplinair opleidings- en oefenbeleidsplan?	Ja
Is dit plan vastgesteld door het bestuur van de veiligheidsregio?	Ja
Bron: - Beleidsplan Multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen 2016-2019	

In het opleidings- en oefenbeleidsplan is de oefenfrequentie van sleutelfunctionarissen vastgelegd. Het plan voorziet daarnaast in een functionaris volgsysteem.

Bevinding

In het beleidsplan zijn voor het OTO-beleid de uitgangspunten opgesteld voor wat betreft de oefenfrequentie.

De resultaten van alle multidisciplinaire oefeningen worden vastgelegd in het VMS. Dan gaat het om de individuele en teamresultaten voor de GHOR, veiligheidsbureau, brandweer, politie en gemeenten.

Normering	Antwoord
Is in het opleidings- en oefenbeleidsplan per (groep van) sleutelfunctionarissen de oefenfrequentie vastgelegd?	Ja
Wordt in het plan voorzien in een volgsysteem op individueel niveau, waarbij de gevolgde oefeningen worden vastgesteld?	Ja
Bron: - Beleidsplan Multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen 2016-2019	

Het opleidings- en oefenbeleidsplan sluit aan bij het risicoprofiel van de regio. Daarnaast bevat het plan een financiële, personele- en uitvoeringsparagraaf.

Bevinding

In het Regionaal Beleidsplan 2016-2019 zijn jaarthema's benoemd afkomstig uit het Regionaal Risicoprofiel. Deze jaarthema's zijn leidend als onderwerp voor de oefeningen. Daarnaast is de VRGZ wettelijk verplicht de rampbestrijdingsplannen te beoefenen. Ook kunnen er andere (monodisciplinaire) ambities zijn voor wat betreft het oefenonderwerp, bijvoorbeeld bij een van onze partners.

Een financiële paragraaf is opgenomen in de bijlage van het beleidsplan. Het jaarlijkse budget dat beschikbaar is voor het multidisciplinair oefenen, van ROT en BT voor de periode 2016-2019 is daarin vastgelegd. De ambitie voor de komende beleidsperiode is meer gedetailleerd in kaart te brengen wat de kosten zijn van het ten uitvoer brengen van het multidisciplinair oefenbeleidsplan. Dan gaat het dus niet alleen om het beschikbare budget, maar ook om de uren van de verschillende functionarissen.

Voor de concrete invulling van het opleidings- en oefenbeleidsplan wordt verwezen naar de jaarplannen. In het jaarplan multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen 2017 staat beschreven welke opleidingen en oefeningen in het jaar 2017 georganiseerd worden op multidisciplinair vlak. De

uitvoering van opleidingen en oefeningen voor monodisciplinaire teams worden door de kolommen zelf uitgewerkt.

In het beleidsplan is aangegeven dat het beheer van het beleidsplan en de oefenkalender wordt uitgevoerd door het Veiligheidsbureau Gelderland-Zuid. Het uitvoeren van de opleidingen, trainingen en oefeningen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid, de politie en de zestien gemeenten.

Normering	Antwoord
Worden de multidisciplinaire oefeningen aangepast op het risicoprofiel van de regio?	Ja
Bevat het plan een financiële paragraaf waarin staat vermeld hoe de in het plan beschreven opleidingen en oefeningen gefinancierd worden?	Ja
Bevat het plan een personele- en uitvoeringsparagraaf waarin staat vermeld hoe en wanneer de in het plan beschreven opleidingen en oefeningen worden uitgevoerd?	Ja
Is in het plan aangegeven wie voor de uitvoering verantwoordelijk is?	Ja
Bron:	
<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsplan Multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen 2016-2019 - Jaarplan multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen 2017 	

3.1.9. Jaarplan MOTO

De regio stelt jaarlijks een oefenjaarplan inclusief oefenkalender op.

Bevinding

De kaders van het oefenjaarplan zijn beschreven en vastgesteld in het beleidsplan. Verdere invulling is hieraan gegeven in de jaarplannen.

De jaarplannen bevatten een oefenkalender.

De jaarplannen van 2013 tot 2017 zijn uitgevoerd. De systeemtest uit het jaarplan van 2015 is niet doorgedaan vanwege een GRIP 3 incident. De systeemtest uit het jaarplan van 2017 is niet doorgedaan vanwege een GRIP 4 incident.

Normering	Antwoord
Beschikt de regio over een vastgesteld oefenjaarplan?	Ja
Is het oefenjaarplan in relatie met het beleidsplan MOTO?	Ja
Bevat het oefenjaarplan een oefenkalender?	Ja
Is de oefenkalender gerealiseerd over het betreffende jaar?	n.v.t.
Bron:	
<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsplan Multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen 2016-2019 - Jaarplan multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen 2017 	

3.1.10. Convenanten

De veiligheidsregio heeft convenanten afgesloten met vitale partners.

Bevinding

- Energie / gas: **afgesloten.**
- Drinkwater: **afgesloten.**
- Telecommunicatie: **niet afgesloten.**
- Spoor: **afgesloten.**
- Rijkswaterstaat / waterschappen: **afgesloten.**

Normering	Antwoord
Heeft de veiligheidsregio convenanten afgesloten met betrekking tot de volgende onderwerpen:	
- Energie / gas?	Ja
- Drinkwater?	Ja
- Telecommunicatie?	Nee
- Spoor?	Ja
- Rijkswaterstaat / waterschappen?	Ja
Bron:	
<ul style="list-style-type: none"> - Convenant voor samenwerkingsafspraken tussen veiligheidsregio Gelderland-Zuid , Politie-eenheid Oost-Nederland en netbeheerders van Gas en Elektriciteit - Convenant voor regionale samenwerkingsafspraken tussen de Drinkwatersector, veiligheidsregio Gelderland-Zuid , en Politieregio Gelderland-Zuid - Landelijk Convenant voor samenwerkingsafspraken tussen veiligheidsregio's, Politie en ProRail - Convenant voor samenwerkingsafspraken tussen de veiligheidsregio Gelderland-Zuid, Rijkswaterstaat Oost Nederland en het waterschap Rivierenland 	

3.1.11. Evalueren van oefeningen / incidenten

De veiligheidsregio beschikt over een eigen evaluatiesystematiek voor het evalueren van oefeningen en incidenten.

Bevinding

Voor de evaluatie van de systeemtest is gebruik gemaakt van de evaluatiesystematiek van de systeemtest 2016 (Geronimo), die gebaseerd is op de evaluatiesystematiek van de Inspectie van J&V.

Voor het evalueren van incidenten en oefeningen maakt de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid gebruik van een standaard FIR (first impression report). Deze methode is opgenomen in het document 'Zakboek crisisorganisatie VRGZ 2014'.

Op basis van de uitkomsten van de evaluatie wordt bepaald of een verdieping op de evaluatie noodzakelijk is. De gemeente (burgemeester) kan ook een verzoek indienen tot het houden van een evaluatie.

Het leeragentschap borgt alle leerpunten in een Excel-bestand en laat periodiek prioritering vaststellen door het Directieteam Veiligheid. Daarnaast worden de leerpunten weggezet bij de kolomvertegenwoordigers.

Normering	Antwoord
Beschikt de regio over een eigen evaluatiesystematiek voor het evalueren van oefeningen en incidenten?	Ja
Heeft de regio voor het evalueren van de systeemtoefening gebruik gemaakt van de beschikbare evaluatiesystematiek?	Ja
Heeft de regio voor het evalueren van een incident gebruik gemaakt van de beschikbare evaluatiesystematiek?	Ja
Is er een functionaris of organisatieonderdeel belast met de borging van uitgezette actiepunten van de evaluatie?	Ja
Bron:	
- Zakboek crisisorganisatie VRGZ 2014	

3.2. De gemeentelijke crisisorganisatie

3.2.1 Beschikbaarheid en bereikbaarheid van gemeentelijke functionarissen

Beschikbaarheid en bereikbaarheid A1 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

Gemeenten borgen de bezetting van cruciale functies in de crisisbeheersingsorganisatie. Het gaat om de volgende functies:

- burgemeester;
- gemeentesecretaris (leidinggevende team bevolkingszorg);
- procesverantwoordelijke alarmering;
- procesverantwoordelijken en leidinggevendenden voor alle gealarmeerde gemeentelijke processen zoals de processen registratie mens en dier en opvang & verzorging en crisiscommunicatie

Bevinding

De functionaris belast met de alarmering is de officier van dienst bevolkingszorg (OvD-Bz). In het 'handboek OvD-Bz' staat:

- De borgingsmethode; hard piket of op basis van vrije instroom (het verschilt per gemeente of de alarmering van de OvD-Bz met hard piket of met vrije instroom is geregeld).
- Een namenlijst met bereikbaarheidsgegevens van de functionarissen OvD-Bz.

In het 'handboek sectie bevolkingszorg' zijn de leidinggevende team bevolkingszorg¹, de algemeen commandant bevolkingszorg, en de leidinggevendenden van alle gemeentelijke processen, hoofden taakorganisatie, beschreven. In het document staat:

- De borgingsmethode, namelijk vrije instroom.
- Een namenlijst met bereikbaarheidsgegevens van alle functionarissen.

De handboeken zijn vastgesteld door de adviesraad adviseurs crisisbeheersing.

Voor de AC-Bz en hoofden taakorganisatie geldt dat zij deel uit maken van een regionale poule. De functie van OvD-Bz wordt per gemeente ingevuld en is bij een deel van de gemeenten van Gelderland-Zuid geborgd door middel van hard piket en bij het andere deel door vrije instroom.

De borging van de functie van burgemeester is lokaal geregeld en niet meegenomen in dit onderzoek.

Normering	Antwoord
Hebben de gemeenten binnen de regio een borgingsmethode voor elke genoemde sleutelfunctionaris?	Ja
Is de borgingsmethode beschreven in één of meerdere gemeentelijk vastgestelde documenten?	Ja
Bestaat deze borgingsmethode uit één van de drie methoden 'intern gemeentelijke vervanging', 'harde piketregeling', of 'regionale poolvorming'?	Ja
De beschrijving van de borgingsmethoden laat geen onduidelijkheid over welke functionaris aanspreekbaar is voor welke sleutelfunctie?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none">- Handboek sectie bevolkingszorg, versie 1.17- Handboek OvDBz	

¹ In Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is de gemeentesecretaris van de incidentgemeente niet de leidinggevende van het team bevolkingszorg. Dit is de algemeen commandant bevolkingszorg die wordt ingezet vanuit een regionale poule.

Beschikbaarheid en bereikbaarheid A2 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

In de gemeentelijke plannen zijn de taken en de minimale samenstelling van het actiecentrum / team Voorlichting beschreven en geconcretiseerd in aantallen deelnemende personen.

In de gemeentelijke plannen zijn de taken en de minimale samenstelling van het actiecentrum / team Opvang en Verzorging beschreven en geconcretiseerd in aantallen deelnemende personen.

In de gemeentelijke plannen zijn de taken en de minimale samenstelling van het actiecentrum / team CRIB beschreven en geconcretiseerd in aantallen deelnemende personen.

Bevinding

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid hanteert niet meer de terminologieën voorlichting, opvang & verzorging en CRIB. In het vervolg van het document zullen daarom de terminologieën uit de huidige planvorming worden gehanteerd. Dit zijn communicatie (i.p.v. voorlichting), opvang (i.p.v. opvang & verzorging) en SIS (i.p.v. CRIB).

De taken en kernbezetting van de teams communicatie, opvang en SIS zijn omschreven in de volgende plannen:

- Communicatie – Deelplan sectie communicatie hoofdstuk 3 en 4.
- Opvang – Draaiboek publieke zorg deel 2.
- SIS – Draaiboek informatie deel 2 en Handreiking regionale implementatie SIS (2.0).

Of de kernbezetting voldoende zal zijn om gedurende een groot incident alle taken op te pakken, is moeilijk vast te stellen. Wel is de verwachting dat de standaard samenstelling van de teams toereikend zal zijn om de teams operationeel te maken en te starten met de basistaken.

Normering	Antwoord
Zijn de taken van de teams CRIB, voorlichting en Opvang en Verzorging beschreven?	Ja
Is de minimale samenstelling van de teams CRIB, Voorlichting en Opvang en Verzorging, geconcretiseerd in aantallen personen, beschreven en vastgesteld?	Ja
Is de beschreven minimale samenstelling van de teams CRIB, Voorlichting en Opvang en Verzorging realistisch gezien de inhoud en aard van de taken van deze teams?	Ja
Worden ten tijde van een ramp of crisis voldoende medewerkers opgeroepen voor het vervullen van de beschreven taken?	Moeilijk vast te stellen
Bron: <ul style="list-style-type: none">- Deelplan sectie communicatie- Draaiboek publieke zorg- Draaiboek informatie- Handreiking regionale implementatie SIS (2.0)	

3.2.2 Alarmering gemeentelijke teams

Alarmering gemeentelijke teams B1 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

De alarmering van de gemeentelijke teams begint zo snel mogelijk, doch uiterlijk binnen vijf minuten nadat is opgeschaald naar de gemeentelijke crisisorganisatie.

Bevinding

Het team bevolkingszorg (incidentgemeente) is direct na opschaling naar GRIP 3 gealarmeerd door de meldkamer. De sectie communicatie is direct na opschaling naar GRIP 2 gealarmeerd.

Normering	Antwoord
Start uiterlijk binnen vijf minuten de alarmering van de gemeentelijke teams, wanneer is opgeschaald naar het opschalingsniveau voor de gemeentelijke processen?	Ja
Bron: - Rapportage OOV- alert, respond GRIP 2-3	

3.2.3 Continuïteit Gemeentelijke crisisorganisatie

Continuïteit Gemeentelijke crisisorganisatie C1 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

De gemeentelijke teams zijn in staat om gedurende een ramp of crisis onafgebroken te functioneren.

Bevinding

De continuïteit van de lokale teams is een verantwoordelijkheid van de zestien gemeenten en is niet meegenomen in deze documentenstudie.

Normering	Antwoord
Is er een document waarin de continuïteit van de gemeentelijke crisisorganisatie is geregeld?	N.v.t.
Is de continuïteit door de geschetste maatregelen voldoende geborgd?	N.v.t.
Is de gemeentelijke crisisorganisatie bij een incident in staat om voor de duur van de acute fase continu te kunnen functioneren?	N.v.t.

3.2.4 Opkomst

Opkomst en toegang D1 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

De opkomstlocaties voor de verschillende teams van de gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie zijn beschreven. Daarbij zijn tevens uitwijklocaties benoemd.

Gemeenten hebben beschreven hoe de toegang tot de opkomst- en uitwijklocaties wordt verschaft én hoe de controle op de toegang gedurende een crisis plaatsvindt.

Bevinding

In het 'handboek sectie bevolkingszorg' zijn onder hoofdstuk 1.8. de opkomstlocaties en uitwijklocaties benoemd voor het team bevolkingszorg (incidentgemeente). De lokale teams en het GBT komen op dezelfde locatie op als het team bevolkingszorg (in de incidentgemeente, tenzij anders bepaald). Voor de teams en het GBT gelden zodoende dezelfde uitwijklocaties.

Locatie waar de stafsectie is opgekomen, was overeenkomstig de voorgeschreven opkomstlocatie, in gemeente Buren. Er kon, als dat nodig was, uitgeweken worden naar een uitwijklocatie.

De incidentgemeente draagt er zorg voor dat de crisisruimten zijn ingericht en voorzieningen 24 uur per dag, 7 dagen in de week beschikbaar zijn voor de stafsectie en haar teams. De wijze waarop de gemeenten dit hebben georganiseerd is opgenomen in lokale planvorming.

Normering	Antwoord
Zijn opkomstlocaties van het (gemeentelijk of regionaal) beleidsteam, het Team bevolkingszorg en alle gemeentelijke teams beschreven in gemeentelijke plannen?	Ja
Zijn de teams ten tijde van een ramp, crisis of oefening ook op de beschreven opkomstlocatie opgekomen?	Ja
Zijn uitwijklocaties van het beleidsteam, het Team bevolkingszorg en alle teams	Ja

beschreven in gemeentelijke plannen?	
Indien het niet mogelijk is gebruik te maken van de opkomstlocaties, wijken de teams dan uit naar de uitwijklocatie?	N.v.t.
Zijn er gemeentelijke documenten waaruit blijkt hoe de toegang tot deze locaties wordt verschaft en op welke wijze controle op toegang tijdens een crisis plaatsvindt?	Ja
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - Handboek sectie bevolkingszorg, versie 1.17 - Operationeel handboek Sectie bevolkingszorg, versie 1.18 	

Opkomsttijden E1 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

Het team Voorlichting moet binnen dertig minuten in de kern kunnen functioneren. Bij het groot opschalen van de gemeentelijke kolom komen daarom één leidinggevende en minimaal twee medewerkers op binnen 30 minuten na afkondiging van opschaling volgens de criteria van de regio. Binnen 90 minuten dient de door de regio zelf vastgestelde minimum bezetting begonnen te zijn met de werkzaamheden.

Bevinding

In het deelplan sectie communicatie is de volgende kernbezetting van de sectie communicatie beschreven:

- Algemeen commandant communicatie
- Informatiecoördinator communicatie
- Communicatieadviseur ROT
- 5 Medewerkers analyse & advies en pers- & publieksvoorlichting

Opschaling naar de sectie communicatie vond plaats om 19:46 uur. Dertig minuten na opschaling waren een leidinggevende en minimaal twee medewerkers gestart met hun werkzaamheden.

Op basis van de beschrijving in het deelplan, heeft de sectie communicatie wel voldaan aan de standaard samenstelling van het team, maar is de kernbezetting niet geheel binnen 90 minuten na opschaling gestart met de werkzaamheden; de informatiecoördinator is later gestart met de werkzaamheden.

Normering	Antwoord
Zijn binnen dertig minuten tenminste één leidinggevende en minimaal twee medewerkers van het team voorlichting begonnen met de werkzaamheden?	Ja
Is het team Voorlichting binnen negentig minuten in de door de regio zelf vastgestelde minimale samenstelling begonnen met de werkzaamheden?	Nee
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - Rapportage OOV-alert Incidentgemeente Buren - Evaluatie crisiscommunicatie 	

Opkomsttijden E2 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

Bij het groot opschalen van de gemeentelijke kolom komen alle gemeentefunctionarissen met een functie in het proces Opvang & Verzorging op binnen negentig minuten na afkondiging van opschaling volgens de criteria van de regio. Het team Opvang en Verzorging is binnen 90 minuten, in de door de regio zelf vastgestelde minimale samenstelling, begonnen met de werkzaamheden.

Bevinding

Het proces opvang en verzorging is in dit incident niet opgestart.

Normering	Antwoord
Is het team Opvang en Verzorging binnen 90 minuten begonnen met de werkzaamheden in de door de regio zelf vastgestelde minimale samenstelling?	N.v.t.
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie bevolkingszorg 	

Opkomsttijden E3 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

Bij het groot opschalen van de gemeentelijke kolom komen alle gemeentefunctionarissen met een functie in het proces CRIB op binnen 90 minuten na afkondiging van opschaling volgens de criteria van de regio. Het team CRIB is binnen 90 minuten, in de door regio zelf vastgestelde minimale bezetting, begonnen met de werkzaamheden.

Bevinding

Het team SIS heeft niet deelgenomen aan de inzet.

Normering	Antwoord
Is het team CRIB binnen 90 minuten, in de door de regio zelf vastgestelde minimale samenstelling, begonnen met de werkzaamheden?	N.v.t.

3.2.5 Taakuitvoering

Het uitvoeren van adviezen en opdrachten F1 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

De gemeentelijke teams koppelen aan het Team bevolkingszorg terug tot welk resultaat een ontvangen opdracht of advies heeft geleid.

Bevinding

Het team bevolkingszorg is onverrichterzake vertrokken uit de locatie in de gemeente Buren. Aan het verzoek om het team bevolkingszorg naar Nijmegen te laten komen, is geen gevolg gegeven. Uitwisseling van opdrachten en adviezen vanuit de sectie bevolkingszorg ROT en vice versa heeft niet plaatsgevonden.

Normering	Antwoord
Koppelen de gemeentelijke teams het resultaat van ontvangen opdrachten / adviezen terug aan het Team bevolkingszorg?	Nee
Bron: <ul style="list-style-type: none"> - Evaluatie bevolkingszorg 	

Taakuitvoering gemeentelijke teams en Team bevolkingszorg G1 (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

De gemeentelijke teams en het Team bevolkingszorg voeren de aan hen toebedeelde taken effectief uit. Zij dienen de voorwaarden te scheppen waardoor:

- a. gemeentefunctionarissen bekend zijn met hun taak;
- b. uitvoeringsactiviteiten tussen de verschillende teams worden afgestemd;
- c. gemeentefunctionarissen een proactieve grondhouding ontwikkelen;
- d. de regionale aansturingstructuur (bijvoorbeeld ROT-TB-AC) duidelijk en bekend is;
- e. vergaderingen van de gemeentelijke teams en het Team bevolkingszorg gestructureerd verlopen;
- f. de effecten van logistieke problemen worden geminimaliseerd.

Bevinding

De medewerkers bevolkingszorg worden opgeleid en met enige regelmaat beoefend. Uit de evaluatie met de betrokken functionarissen van bevolkingszorg, komt het beeld naar voren dat niet bij iedereen de structuren, procedures en afspraken geautomatiseerd zijn.

Communicatie tussen de verschillende teams liep niet altijd goed; zo is het verzoek van de plaatsvervangende algemeen commandant bevolkingszorg om het team bevolkingszorg op te laten komen in Nijmegen bij de HOZ terecht gekomen, maar niet bij de andere leden van het team. Die verbleven in de opkomstlocatie in de gemeente Buren. Een uur na verzoek blijkt de actie niet uitgevoerd te zijn. Over en weer is geen contact opgenomen hierover om werkzaamheden af te stemmen. In de sectie bevolkingszorg is actief contact onderhouden met de getroffen gemeenten (burgemeesters en AOV-ers/ IV-ers).

De stroomstoring zelf en de netwerkproblemen in het ROC hinderden ook de onderlinge afstemming. Daarnaast ervoeren functionarissen de alarmering (GRIP 3/ GRIP 4) als verwarrend. De sectie communicatie ondervond ook grote hinder van de ICT-omgeving in het ROC, maar ook door het ontbreken van een eigen ruimte in het ROC, waardoor het onrustig was.

Normering	Antwoord
Zijn gemeentefunctionarissen bekend met hun taak?	Ja
Worden uitvoeringsactiviteiten tussen de verschillende teams afgestemd?	Nee
Gaan medewerkers zelf op zoek naar informatie/opdrachten wanneer zij deze niet ontvangen?	Niet door iedereen
Is de regionale aansturingsstructuur duidelijk en bekend?	Ja
Verlopen de vergaderingen van de gemeentelijke teams en het Team bevolkingszorg gestructureerd?	N.v.t.
Functionarissen ervaren geen logistieke problemen? ²	Nee
Met in achtneming van bovenstaande normeringen, worden de taken effectief uitgevoerd?	Nee
Bron: - Evaluatie bevolkingszorg	

3.2.6 Informatiemanagement

H1. (uit Staat van de rampenbestrijding van Inspectie J&V)

De gemeentelijke teams hebben toegang tot een totaalbeeld van de ramp of crisis. Zo niet, dan ontvangen zij van het Team bevolkingszorg ten minste de gegevens uit het eigen beeld van het Team bevolkingszorg.

Bevinding

In LCMS is te zien dat door de sectie communicatie en door het team bevolkingszorg respectievelijk het tabblad Communicatie en het tabblad Bevolkingszorg is gevuld.

Normering	Antwoord
Wordt er een netcentrisch systeem gehanteerd waarop ook de gemeentelijke teams zijn aangesloten?	Ja
Zo nee, worden de gegevens uit het eigen beeld van het Team bevolkingszorg beschikbaar gesteld aan de gemeentelijke teams?	N.v.t.
Bron: - LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017 - Evaluatie bevolkingszorg	

² Tekst aangepast in verband met het eenduidig kunnen beantwoorden van de toetsingsvragen. Oorspronkelijke tekst: "Hebben logistieke problemen effect op de taakuitvoering?"

4. Aanvullingen op het toetsingskader

Met het evalueren van de stroomstoring West Betuwe, is er breder teruggekeken op het verloop van het incident en de crisisbestrijding dan sec naar de toetspunten uit het toetsingskader van J&V. Zo hebben sommige teams en kolommen ook separaat nog teruggekeken op het incident. Voor zover van belang zijn opmerkingen daaruit opgenomen in deze evaluatie.

Een aantal aandachtspunten hieruit zijn multidisciplinair relevant en worden daarom ook hier kort genoemd.

Bevolkingszorg

Bij de stroomstoring West Betuwe heeft bevolkingszorg op twee verschillende locaties een sectie ingericht: één in de gemeente waar de helikopter de bliksemraden van de hoogspanningskabels heeft geraakt en vervolgens veilig aan de grond is gezet (team bevolkingszorg), en één in het ROC (sectie bevolkingszorg ROT). De sectie bevolkingszorg ROT heeft daarbij diverse taken opgepakt, die bijgedragen hebben aan de bestrijding van het incident en de multidisciplinaire afstemming. De stafsectie/ team bevolkingszorg heeft onverrichterzake de opkomstlocatie verlaten.

De onderlinge communicatie en afstemming tussen de twee secties verliep moeizaam en ook was onduidelijk waar welke functionarissen zijn opgekomen. Het haperen van de ICT-omgeving van het ROC en de stroomstoring zelf in de gemeente Buren, hielpen niet mee om goed met elkaar te communiceren.

Uit eerdere incidenten en uit de monodisciplinaire evaluatie van dit incident komt de behoefte naar voren om de inrichting van het onderdeel bevolkingszorg in de crisisorganisatie van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid te onderzoeken. De leerpunten uit deze evaluaties bieden een goed startpunt voor het onderzoek naar een (nieuwe) inrichting van bevolkingszorg.

Crisiscommunicatie

De sectie crisiscommunicatie is door thuis te starten, tijdig begonnen met haar werkzaamheden en heeft daarbij nauw samengewerkt en de activiteiten afgestemd met communicatie Liander en de afdeling crisiscommunicatie van het DHC Commando Luchtmachtstrijdkrachten.

Een groot manco blijft de falende (ICT) omgeving van het ROC in Nijmegen. Hierdoor is de sectie een periode nauwelijks zichtbaar geweest voor de buitenwereld. En aangezien veel communicatie van en naar de buitenwereld via deze sectie gaat is dit onacceptabel. Er is in deze crisis snel op een andere locatie een basis gevonden. Daarnaast bemoeilijkt de falende ICT omgeving de informatievoorziening tussen de secties en tussen de verschillende niveaus.

Een betrouwbaar functionerend ROC is op korte termijn van groot belang voor het goed kunnen functioneren als sectie crisiscommunicatie. Een ander aandachtspunt is het structureel informeren van en afstemmen met de communicatieadviseur COPI en externe partijen, over het beeld binnen de sectie, de ingezette communicatiemiddelen, de woordvoeringslijn en handelingsperspectieven. Dat geldt ook voor de situatie bij afschaling: om bij overdracht aan de staande organisatie(s), afspraken te maken over de verwachtingen van de media over woordvoering de volgende ochtend (inhoud en tijdstip).

GHOR (geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio)

De alarmering en opkomst van de sectie geneeskundige zorg (GZ) en de backoffice GZ verliep goed, evenals de samenwerking tussen de twee teams. Bij de alarmering is duidelijkheid over het verschil tussen een standaard inzet of een verzoek voor een inzet een aandachtspunt, evenals de wijze van alarmeren (tekst) door de meldkamer. Daarnaast is het belangrijk dat er met de brandweer gekeken wordt naar de onderlinge afstemming bij het proces van verdeling van noodaggregaten.

Ook voor de GHOR was de ICT-omgeving een knelpunt; wat betreft het gebruik van LCMS en GHOR4all. Andere verbeterpunten zijn de verwachtingen over en weer van zorginstellingen i.r.t. de GHOR en de faciliteiten van/ voor de backoffice GZ

5. GRIP

Uiteindelijk viel de crisis behoorlijk mee. De stroomvoorziening kon redelijk vlot weer hersteld worden zodat keuzes over toebedeling van aggregaten nu niet genomen hoefden te worden. Het regionaal beleidsteam onder voorzitterschap van de voorzitter van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid was er wel klaar voor, mocht de situatie anders hebben uitgepakt.

Twee zaken rondom GRIP, of het ontbreken hiervan, verdienen nog de aandacht:

Culemborg

Allereerst de (dreiging van) openbare orde-problematiek in Culemborg. De burgemeester van Culemborg heeft die problematiek met het SGBO van de politie buiten de GRIP-inzet behandeld. Dat was wat hem betreft ook passend: het betrof een monodisciplinair vraagstuk in zijn eigen gemeente. Hij kon zich daar volledig op focussen, ook omdat hij wist dat het regionaal beleidsteam de stroomstoring als onderwerp oppakte. Aan het regionaal beleidsteam nam de loco-burgemeester van Culemborg deel.

Helikoptermateriaal

Op 14 november, de dag na het incident, was Defensie nog bezig met opruimwerkzaamheden in het weiland waar de helikopter aan de grond is gezet. De veiligheidsregio heeft de gemeente hierbij ondersteund door een aantal adviseurs en een mobiele vergaderlocatie te leveren (de COPI-bak). Hierdoor kon de samenwerking met Defensie worden gecontinueerd.

Een dag na het incident rijdt een HOvD langs de plaats incident om te kijken of de helikopter er nog stond. Hij zag toen militairen in linie het veld afzoeken. Uit navraag ter plaatse blijkt dat ze zoeken naar onderdelen van een spiegel van de helikopter. In de spiegel van deze helikopter bevindt zich een radioactieve stralingsbron. Deze radioactieve bron is geen gevaar voor de volksgezondheid geweest maar zou een mogelijk milieuprobleem kunnen zijn. Voor de communicatie had het expliciet maken van het verschil tussen 'gevaar voor de volksgezondheid' en 'onderzoek naar milieuwaarden' kunnen bijdragen aan een nadere duiding van de werkzaamheden die op dat moment nog plaatsvonden. Tijdens het incident had Defensie al aangegeven dat er geen stralingsrisico was.

Defensie wil de onderdelen bij elkaar hebben om niets aan resten achter te laten. Tevens wil Defensie de grondeigenaar kunnen informeren over de invloed van de spiegelresten op zijn grond/het milieu. Er moest worden onderzocht of het noodzakelijk was om een stuk grond van het weiland af te graven. Het duurde vier dagen voordat hierover duidelijkheid kon worden verstrekt.

Op 13 november en de dagen erna is er aandacht geweest voor het stralingsrisico voor alle personen die in het betreffende weiland zijn geweest. Hierover is een stralingsdeskundige geraadpleegd. Zijn advies is opgevolgd. Personen die in het weiland zijn geweest, zijn gecheckt op onderdelen die mogelijk onder hun schoenen zouden kunnen zitten. Niemand is in aanraking geweest met (een deel van) de spiegel van de helikopter.

De HOvD heeft de afstemmingsoverleggen op 14 november in de mobiele vergaderlocatie voorgezeten en de dagen erna in post Beusichem en hiermee de samenwerking tussen gemeente, Defensie, omgevingsdienst en adviseurs van de Veiligheidsregio gefaciliteerd.

De betrokkenen geven aan dat dit een goede samenwerking is geweest met de betreffende gemeente en dat zij opnieuw zo zouden handelen. Het was ook niet nodig om in een GRIP-fasering te zitten; de afstemming is gevonden, verantwoordelijkheden blijven zoals ze zijn en waar ze horen. Beter zicht op taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van partijen is dan wel wenselijk. Een mini-college over samenwerking met Defensie wordt als aanbeveling genoemd.

6. Bestuurlijke aandachtspunten

Drie specifieke onderwerpen hebben tijdens deze crisis bij enkele bestuurders vragen opgeroepen:

- Landingsplek militair terrein
- Afsluiting van de N320
- Laagvliegen

6.1. Landingsplek militair terrein

Tijdens dit incident is gesproken over de landingsplek van de helikopter als militair terrein. Hoe zit dat precies? Wie bepaalt dat? En wat zijn vervolgens de bevoegdheden?

Hieronder een uiteenzetting van Defensie over deze materie³. In bijlage D is de bestuurlijke netwerkkaart Defensie opgenomen.

De begrippen militair terrein, militair object en militaire plaats in relatie tot politietaken en bewaking en beveiliging door Defensiepersoneel

In de context van verschillende (recente) evenementen waarbij bijzondere aandacht bestond voor de bewaking en beveiliging, alsmede in de context van enkele af te stoten terreinen van Defensie en objecten waarvoor nieuwe bestemmingen zijn gevonden, is verwarring ontstaan over enkele wettelijke bevoegdheden en bepalingen omtrent, kort gezegd, “defensie terreinen” en over de bevoegdheden om defensiepersoneel, waaronder militairen, in te zetten bij de bewaking en beveiliging. Om een bijdrage te leveren aan het oplossen van deze verwarring, volgt hieronder een uiteenzetting van de juridische kaders die relevant zijn voor deze discussie. Tevens worden de wettelijke begrippen hieronder uitgelegd, om spraakverwarring te helpen voorkomen.

Politietaken, waaronder openbare orde en strafrecht

Op grond van artikel 4, eerste lid onder e, van de Politiewet 2012 is de Koninklijke Marechaussee belast met de politietaken op plaatsen onder beheer van de minister van Defensie. Met dergelijke plaatsen wordt bedoeld alle terreinen, gebouwen, enz., die beheerd worden door Defensie, dan wel van Defensie zijn. Deze brede categorie wordt korthedshalve (ook op de borden bij de in- en toegangen) vaak aangeduid als “militair terrein”. Let wel, die term is niet wettelijk bepaald en wordt alleen gebruikt als eenvoudige weergave van wie de beheerder of eigenaar is van het terrein. Ook wordt daarmee benadrukt, vergelijkbaar met de “art. 461 Wetboek van Strafrecht” bordjes op privé terreinen, dat het terrein geen openbaar terrein is en dat aan de toegang nadere voorwaarden of restricties kunnen worden gesteld.⁴ Zo is bijvoorbeeld het wandelen op militaire oefenterreinen vaak toegestaan, maar onderworpen aan bepaalde regels (bijvoorbeeld de tijden waarop gewandeld mag worden, het verbod op het verstoren van een oefening, enz.).

De burgemeester van de gemeente waarbinnen een “militair terrein” zich bevindt heeft ten aanzien van die terreinen dezelfde verantwoordelijkheden als ten aanzien van ieder ander niet-openbaar terrein in zijn of haar gemeente. Wel gelden voor de bevoegdheden enkele uitzonderingen en feitelijke bijzonderheden. Militaire terreinen waar tevens verboden plaatsen zijn aangewezen op grond van de Wet bescherming staatsgeheimen zijn (althans wat betreft die gedeelten die als verboden plaats zijn aangewezen) niet toegankelijk anders dan zoals omschreven in artikel V van die wet. Dit komt er kort gezegd op neer dat de bevoegdheden om plaatsen tegen de wil van de rechthebbende te betreden, ten aanzien van verboden plaatsen alleen kunnen worden uitgeoefend na schriftelijke machtiging van de advocaat-generaal van het arrondissementsparket.⁵ Ook meer in het algemeen zal de bescherming van bijzondere belangen een rol spelen, zoals het beschermen van middelen en informatie die als Te Beschermen Belang (TBB) zijn aangewezen in het belang van de veiligheid van de Staat. Kortom, hoewel de burgemeester formeel dezelfde rol speelt ten aanzien van defensie terreinen als ten aanzien van (overige) privé terreinen, is de bijzondere aard van de eigenaar van deze terreinen – de

³ Tekst is van Juridische Zaken Defensie

⁴ Zie in dit kader bijvoorbeeld Hoge Raad, 29 november 2011, ECLI:NL:HR:2011:BT1661.

⁵ Dit geldt niet voor officieren van Justitie en voor rechter-commissarissen, maar dat is voor de bevoegdheden van de burgemeester minder relevant.

Rijksoverheid – en de verantwoordelijkheden van die eigenaar bepalend voor de wijze waarop de burgemeester kan handelen in dit kader.

Zoals gesteld is de Koninklijke Marechaussee belast met de politietaak ten aanzien van deze terreinen, waaronder de handhaving van de openbare orde en de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Bij de uitoefening van deze taken gelden dezelfde wettelijke gezagsverhoudingen als bij iedere andere uitoefening van de politietaak, evenals dezelfde juridische kaders. Wel heeft de Koninklijke Marechaussee ook specifiek de politietaak toegewezen gekregen ten aanzien van verboden plaatsen (artikel 4, eerste lid onder e), zodat de hierboven genoemde beperkingen ten aanzien van die plaatsen niet gelden voor de Koninklijke Marechaussee. Daarbij is van belang dat de Koninklijke Marechaussee bij de uitoefening van de politietaak niet in de militaire bevelslijn optreedt en dus geen bevelen, enz., of bevelsverhoudingen kan toepassen in de zin van het Wetboek van Militair Strafrecht of de Wet militair tuchtrecht. Dit zou anders immers een ernstige doorkruising van de “checks and balances” in het Wetboek van Strafvordering opleveren.

Bewaking en beveiliging, waaronder “tijdelijke objecten”

Objecten in de zin van de Rijkswet geweldgebruik bewakers militaire objecten kunnen door zowel militairen als door civiel bewakingspersoneel in dienst van Defensie⁶ worden bewaakt en beveiligd. Deze taken kunnen ook bewapend worden uitgevoerd.⁷ Eventueel noodzakelijk geweldgebruik is onderworpen aan de bepalingen van de Rijkswet, in combinatie met het daarbij behorende Besluit geweldgebruik defensiepersoneel in de uitoefening van de bewakings- en beveiligingstaak.⁸ Hoewel de Koninklijke Marechaussee ook bevoegd is deze taak te vervullen als onderdeel van de politietaak zoals hierboven omschreven, dan wel op basis van de politietaak ten aanzien van de krijgsmacht als geheel op basis van artikel 4, eerste lid onder b, van de Politiewet 2012, kan deze taak dus ook door militair of burgerpersoneel van Defensie worden uitgeoefend voor zover het personeel voor deze taak is aangewezen.

Welke objecten “militair object” in de zin van de Rijkswet zijn, is omschreven in het Rijksbesluit houdende aanwijzing van te bewaken en te beveiligen objecten. Hierin zijn drie categorieën te onderscheiden. Permanente statische objecten in de zin van deze discussie staan omschreven in de bijlage bij het Rijksbesluit, in onderdeel A. Daaronder vallen bijvoorbeeld kazernes, bases, militaire oefenterreinen, enz.. Permanente mobiele objecten in de zin van deze discussie staan omschreven in dezelfde bijlage, in onderdeel B. Daaronder vallen bijvoorbeeld de mobiele wapensystemen, transporten van wapens en munitie, enz.. Tot slot is in artikel 2 van het Rijksbesluit echter (alleen) aan de Commandant Landstrijdkrachten, de Commandant Luchtstrijdkrachten en de Commandant Zeestrijdkrachten het mandaat toegekend om namens de minister⁹ objecten aan te wijzen als tijdelijk te bewaken en beveiligen object voor een maximale duur van 12 weken. Een dergelijke aanwijzing moet vervolgens kenbaar zijn, waarbij plaatsing van de aanwijzing in de Staatscourant de voorkeur geniet.

De Rijkswet (en het Rijksbesluit) stellen geen begrenzing aan de aanwijzingsbevoegdheid anders dan de tijdsbegrenzing in het Rijksbesluit. In theorie kan dus elk object of elk terrein op deze wijze tijdelijk tot militair object worden bestempeld in de zin van deze wet- en regelgeving. Uit de memories van toelichting bij de Rijkswet (en diens voorgangers) en de Rijksbesluiten blijkt echter dat de aanwijzingsbevoegdheid van de minister van Defensie niet is opgenomen als bijzondere bevoegdheid maar juist als begrenzing van de bevoegdheden van het burgerbewakingspersoneel: zij zijn alleen bevoegd ten aanzien van door (of namens) de minister aangewezen objecten en niet automatisch ten aanzien van elk object of terrein waar militairen wel een eigen bevoegdheid hebben (bijvoorbeeld op basis van verdragen of tijdens militaire operaties).

Zoals gezegd kan in theorie elk object of terrein binnen het Koninkrijk worden aangewezen als tijdelijk militair object in de zin van deze wet- en regelgeving. Gaat het echter om objecten en terreinen die

⁶ Let wel: het gaat om personeel *in dienst van* Defensie. Personeel van externe beveiligingsbedrijven dat op Defensieobjecten of –terrein wordt ingezet valt hier dus niet onder.

⁷ Het voorhanden hebben van wapens en munitie door dit personeel is toegestaan op basis van artikel 3a, eerste lid, van de Wet wapens en munitie juncto artikel 2, eerste lid (voor militairen), en artikel 2, derde lid, van de Regeling wapens en munitie krijgsmachtpersoneel.

⁸ Daarnaast zijn uiteraard de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit van toepassing, zoals ook blijkt uit (onder andere) artikel 7 van het Besluit.

⁹ De bevoegdheid van de minister van Defensie in deze context is vastgelegd in artikel 2 van de Rijkswet.

niet in beheer of eigendom zijn van Defensie, dan zal aanwijzing alleen kunnen plaatsvinden nadat op basis van een wettelijke bepaling¹⁰ zeggenschap over het object of terrein is verkregen, of met instemming van de eigenaar van het object of terrein. Ook zal, in ieder geval bij openbare objecten of terreinen, afstemming met het lokale civiele gezag moeten plaatsvinden. Die afstemming is ook van belang om misverstanden ten aanzien van (gewelds-)bevoegdheden te voorkomen en om zeker te stellen dat de politie ook bewust is van de tijdelijke verandering in status van het object of terrein.

Woordenlijst

- a. *Militair terrein*: niet wettelijk bepaald; wordt doorgaans gebruikt als korte aanduiding van plaatsen onder beheer van de minister van Defensie. Aan deze aanduiding kunnen als zodanig geen rechten of bevoegdheden worden ontleend. Wel kan deze aanduiding worden gebruikt om aan te geven dat een bepaald terrein of object in beheer (of eigendom) is van Defensie en dus geen openbaar terrein of object is.
- b. *Plaatsen onder beheer van de minister van Defensie*: wordt onder andere gebruikt in artikel 4 van de Politiewet 2012 in relatie tot de politietaak van de Koninklijke Marechaussee. Wat de bewaking en beveiliging betreft geeft deze status als zodanig nog geen bevoegdheden aan het militaire personeel of het burgerpersoneel belast met bewaking en beveiliging; zie hieronder wat betreft de aanduiding "militair object". Ter illustratie: het Nationaal Militair Museum is (en staat op) een plaats onder beheer van de minister van Defensie, maar is geen object in de zin van de Rijkswet geweldgebruik bewakers militaire objecten (tenzij het tijdelijk als zodanig wordt aangewezen).
- c. *Militair object*: wordt gebruikt in de Rijkswet geweldgebruik bewakers militaire objecten en de daarbij behorende (Rijks-)besluiten. Dit betreft objecten (waaronder terreinen) die specifiek zijn aangewezen als te bewaken en beveiligen objecten. Dergelijke objecten kunnen permanent of tijdelijk deze status hebben en kunnen zowel statische als mobiele objecten zijn.
- d. *Militaire plaats*: wordt gebruikt in de Wet militair tuchtrecht in relatie tot enkele specifiek in die wet genoemde gedragingen en heeft geen rol in relatie tot de hierboven gegeven analyse.
- e. *Verboden plaats*: wordt gebruikt in de Wet bescherming staatsgeheimen voor plaatsen in gebruik bij de staat of bij een staatsbedrijf waar gegevens, waarvan de geheimhouding door het belang van de veiligheid van de staat wordt geboden, aanwezig zijn of worden verwerkt. Aanwijzing geschiedt bij Koninklijk besluit.

In deze casus komen er in de kern drie aspecten samen. Als eerste een te bewaken militair object dat valt in onderdeel B (permanente mobiele objecten/wapensystemen). Deze stond op een locatie, waarbij het object als plaats delict is aangemerkt om de vluchtgegevens veilig te stellen. Hierbij werd gesproken over 'militair terrein', niet over een 'tijdelijk militair object'. Als derde aspect komt dan de definitie van militair terrein naar voren zoals eerder omschreven. Dit kan tot verwarring leiden. Er is gehandeld zoals kon en mocht, maar partijen waren niet volledig op de hoogte van de termen en de regels.

6.2. Afsluiting van de N320

De N320 Culemborg-Lienden was tussen de weg naar Beusichem en de N834 afgesloten vanwege het helikopterongeluk bij Zoelmond. Dat betekende dat veel (vracht)verkeer door Zoelmond heen ging. De N320 is een provinciale weg. Wie besluit over de afsluiting? Is de verkeersoverlast in de omgeving voldoende in beeld geweest bij de besluitvorming?

Mede op verzoek van de KMAR werd de weg naast het terrein waarop de helikopter geland was afgezet. De weg grenst namelijk meteen aan het weiland. Er is een verzoek uitgezet bij de provincie

¹⁰ Te denken valt aan de wettelijke bepalingen omtrent invordering, inkwartiering, onteigening, enz., waarvoor de juridische kaders van de betreffende wetgeving van toepassing zijn. Voor enkele van deze mogelijkheden is tevens vereist dat er sprake is van bijzondere omstandigheden. Zie bijvoorbeeld de Oorlogswet voor Nederland, de Vorderingswet, enz..

Gelderland om de omleidingsroute en afzetting te organiseren. Dit om het verkeer tussen Kesteren en Culemborg een andere route te laten rijden.

De Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (SGBO) van de politie heeft de knop mobiliteit niet geactiveerd omdat dat niet nodig leek. Mobiliteitsvraagstukken worden dan door het Hoofd OrdeHandhaving meegenomen. Het SGBO richtte zich voornamelijk op openbare ordeproblematiek in Culemborg. Pas in een later stadium kwam het mobiliteitsvraagstuk rond Zoelmond naar voren. Het bleek dat afzettingen en omleidingen niet goed waren neergezet waardoor veel verkeer een eigen route heeft moeten zoeken en er daarmee meer vrachtverkeer door Zoelmond kwam wat met een goedlopende omleiding beperkt zou zijn geweest.

Het verdient aanbeveling een controle te doen op de uitgezette actie voor afzettingen en omleidingen.

6.3. Laagvliegen¹¹

Vliegers van de luchtmacht oefenen dagelijks om hun vaardigheden op peil te houden. Bijvoorbeeld in laagvliegen en vliegen bij duisternis. In het oefenprogramma staat omschreven hoeveel vliegreizen de vliegers jaarlijks moet maken.

Laagvliegen vraagt, zeker bij duisternis, om specifieke training en ervaring. Obstakels zijn bij laagvliegen pas laat zichtbaar. Daarom moeten vliegers zich eerst kwalificeren voor laagvliegen. Daarna mogen zij pas operationele taken uitvoeren. Ook moeten vliegers hun vaardigheden daarna op peil houden.

Veel oefeningen zijn in het buitenland. Nederlandse gevechtsvliegtuigen nemen jaarlijks deel aan grootschalige oefeningen in Europa, Canada en de Verenigde Staten. Tijdens de oefeningen in Canada en de Verenigde Staten hebben de vliegers vaak de mogelijkheid om te vliegen met minder beperkingen dan in West-Europa.

Maar het is niet mogelijk om alle trainingen in het buitenland te doen. Bijvoorbeeld omdat vliegers samen moeten oefenen met grondeenheden, zoals 11 Luchtmobiele Brigade. Bovendien moeten de vliegers vertrouwd zijn met het vliegen boven het nationale grondgebied. Dit voor het geval dat inzet binnen de Nederlandse grenzen nodig is.

Het laagvliegen is door het Ministerie van Defensie geëvalueerd¹². In de aanbestedingsbrief¹³ aan de Tweede Kamer meldt de staatssecretaris van defensie:
"Als vervolg op deze evaluatie zal Defensie, voor een betere spreiding van laagvlieg-oefeningen en om de trainingsmogelijkheden kwalitatief te verbeteren, uitbreiding van de laagvlieg-mogelijkheden in andere gebieden zoeken. Voor natuurgebieden zal dit gepaard gaan met ecologische beoordelingen en, waar nodig, compenserende maatregelen. Defensie zal met betrokken overheden en andere belanghebbenden overleggen hoe deze uitbreiding van laagvlieg-mogelijkheden kan worden verwezenlijkt."

Er zal worden gezocht naar nieuwe gebieden voor laagvliegen. Daarmee zal de druk op het Maas-Waalgebied op termijn afnemen. Beide incidenten van stroomstoring ten gevolge van laagvliegen maken overigens geen onderdeel uit van het rapport, dat de jaren 2010-2016 bestrijkt.

Buiten het feit dat defensie met overheden van nieuwe gebieden gesprekken gaat voeren over mogelijkheden voor laagvliegen, kan het geen kwaad dat de huidige overheden van de laagvlieggebieden in Gelderland-Zuid met Defensie overleggen hoe de overlast hier beperkt kan worden. Alhoewel beide helikopterongevallen in Gelderland-Zuid gelukkig niet hebben geleid tot een neerstorting en slachtoffers in de zin van doden en gewonden, hebben veel inwoners en bedrijven wel zware hinder ondervonden van de incidenten.

¹¹ <https://www.defensie.nl/onderwerpen/oefeningen/luchtmacht>

¹² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/12/20/evaluatie-laagvlieggebieden-voor-helikopters>

¹³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/01/18/kamerbrief-over-evaluatie-laagvlieggebieden-voor-helikopters>

7. Conclusies en aanbevelingen

Op maandag 13 november 2017 vliegt omstreeks 19.05 uur een helikopter van Defensie tegen de bliksemraden (bliksemafleiders) van een hoogspanningsmast in Zoelmond (gemeente Buren). Doordat de geraakte bliksemraden op de hoogspanningskabels komen te liggen, ontstaat er een stroomstoring in meerdere gemeenten in het rivierengebied (24.000 huishoudens). De multidisciplinaire crisisorganisatie van Gelderland-Zuid is om ongeveer half acht en kwart voor acht gealarmeerd (respectievelijk GRIP 1 en GRIP 2) en aan de slag gegaan om dit incident te bestrijden. Er is rond 22.00 uur opgeschaald naar GRIP 4. Over het geheel genomen is de bestrijding van het incident goed verlopen. De repressieve functionarissen en relevante partners zijn tijdig gealarmeerd, ter plaatse gekomen, actief betrokken en de multidisciplinaire samenwerking liep goed.

Nadat de bliksemraden door Liander zijn weggehaald of vastgezet, is de stroomstoring uiteindelijk om ca 01.00 uur verholpen. De uit voorzorg gelande helikopter is dinsdagavond door Defensie geborgen.

Met deze evaluatie kijken we terug op het incident en de bestrijding er van door de opgeschaalde multidisciplinaire crisisorganisatie van Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ). Deze evaluatie maakt het mogelijk van het incident te leren; wat ging goed en wat kan beter?

Daarnaast helpt het evalueren van het incident ons om na te gaan in hoeverre de VRGZ tegemoet komt aan het toetsingskader van het Ministerie van Justitie & Veiligheid (J&V). Op basis van het toetsingskader kunnen zeven thema's worden benoemd die centraal staan in deze evaluatie. De gemeentelijke crisisorganisatie wordt in het toetsingskader van J&V nadrukkelijk meegenomen; daarom wordt in deze evaluatie daar, naast de multidisciplinaire crisisteams, meer aandacht aan besteed dan aan andere monodisciplinaire onderdelen van de crisisorganisatie. Per thema van het toetsingskader en van een aantal aandachtspunten buiten het toetsingskader worden de conclusies beschreven, met daaraan gekoppeld de aanbevelingen.

Organisatie en leiding & coördinatie

Conclusies:

- *In grote lijnen is de crisisorganisatie ingericht zoals voorbereid*

De crisisorganisatie is tijdens de stroomstoring in West Betuwe ingericht zoals dit in de voorbereidende plannen is vastgelegd. Uitzondering hierbij was de stafsectie bevolkingszorg. Een deel van het team bevolkingszorg is opgekomen in gemeente Buren (incidentgemeente helikopter), een deel elders. Hierdoor heeft het incomplete team niet kunnen starten en heeft onverrichterzake de locatie in de gemeente Buren verlaten. De oorzaak hiervan is meerledig. Met name het niet geautomatiseerd hebben van de afspraken en procedures bij een deel van de gealarmeerde functionarissen, de gebrekkige ICT-omgeving in het ROC en de wijze van alarmering (via GRIP 3 alarmeren voor GRIP 4) hebben hierbij een rol gespeeld.

- *De bezetting van de multidisciplinaire teams was conform planvorming*

Zowel het COPI, als het ROT bestond uit de vooraf afgesproken functionarissen. In het RBT ontbrak de hoofdofficier van justitie. Ook de relevante liaisons (zie pagina 12) waren aangesloten. Hierdoor waren de afstemmingslijnen met bijvoorbeeld Liander en Defensie kort, wat bijdroeg aan de beeld- en oordeelsvorming ten opzichte van de ontwikkeling van het incident. Het leidt er ook toe dat er minder tot geen onduidelijkheid ontstaat over de vraag wie waarover gaat (o.a. mandaten en verantwoordelijkheden).

- *Samenwerking tussen de multidisciplinaire teams d.m.v. advisering en terugkoppeling*

De advisering vanuit COPI aan het ROT en vanuit het ROT aan het RBT vond plaats volgens de lijn Leider COPI – OL en de lijn OL- voorzitter RBT. Er vond ook terugkoppeling plaats en er was aandacht voor het wegzetten van opdrachten vanuit het ene team naar het andere team.

- *In de taakuitvoering heeft het COPI afgeweken van de bestaande structuur*

Het COPI heeft een taakverdeling toegepast tussen twee HOvD's: de dienstdoende HOvD blijft in het veld bij de helikopter en pendelt tussen het veld en de brandweerkazerne Beusichem waar het COPI

bijeenkwam (in plaats van in de COPI-bak bij de plaats van het incident). Hij fungeert als 'ordonance'. De collega HOvD wordt Leider COPI. De dienstdoende HOvD (in de rol als 'ordonance') heeft direct contact met de OL. Er is frequente afstemming tussen de leider COPI, ordonance en OL. Deze werkwijze paste goed bij dit incident (zie pagina's 12 en 13), maar week wel af van de gebruikelijke structuur. Het is belangrijk om met de omgeving te delen welke samenwerkingsafspraken er zijn gemaakt en waarom er is afgeweken.

Aanbevelingen:

Onderdeel crisisorganisatie	Aanbevelingen
Algemeen	- Op hoogst opererend niveau leidinggevende afspraken maken wie voor de communicatie waarvoor verantwoordelijk is (i.r.t. externe partners)
COPI	- Beter delen van samenwerkingsafspraken en afwijkingen van de bestaande structuur - Wijziging rol/ taak COPI benoemen als deze wijzigt (zoals van bronbestrijding naar informatievoorziening)
ROT	- Beter delen van samenwerkingsafspraken met bijv. COPI
RBT	- Alarmering hoofdofficier van justitie controleren
Bevolkingszorg	- Adresseer beschikbaarheid en leerpunten t.b.v. de functionarissen bevolkingszorg bij de gemeentesecretarissen
Liaison(s) vitaal/ Defensie	- Samenwerking veiligheidsregio, Defensie en gemeenten verbeteren door bijv. een mini-college over bestuurlijke netwerkkaarten Defensie

Alarmering

Conclusies:

- *De GMK heeft vastgelegde criteria grootschalige alarmering toegepast*

Op de GMK is vanaf het moment dat is opgeschaald naar GRIP 1 de rol van CaCo vervuld. De alarmering verliep over het algemeen goed. Wel is er op GMK niveau enige onduidelijkheid over de mogelijkheid om in één keer op te schalen van GRIP2 naar GRIP4 met OOV Alert. Het is goed om de opkomstinstructies nog eens onder de aandacht te brengen; door sommige reacties op OOV Alert is de bemensing bij bevolkingszorg niet volgens plan verlopen. Dit kan ook komen door de alarmering van bevolkingszorg voor een GRIP 4, via GRIP 3-alarmering, waardoor de functionarissen van bevolkingszorg niet weten wie er in het scenario GRIP 3 al een rol bevestigd hebben.

- *De alarmering voor GRIP 4 vond plaats voor definitieve bevestiging GRIP 4*

Uit de evaluatie blijkt dat er snel werd gealarmeerd rond de besluitvorming van GRIP 4. De besluitvorming was nog niet definitief bestempeld toen om 21.54 uur wel de status in LCMS 'GRIP 2' in een 'GRIP 4' werd veranderd.

- *De GMK heeft functionarissen uit andere organisaties gealarmeerd*

Uit het GMK-rapport zijn de alarmering en de momenten dat vanuit de meldkamer contact werd gelegd met functionarissen van andere organisaties vastgelegd. Het gaat hier om Defensie, Waterschap en Liander. Ook is contact geweest met Rijkswaterstaat.

Aanbevelingen:

Onderdeel crisisorganisatie	Aanbevelingen
GMK	- Controleer of het opschalen van GRIP2 naar direct GRIP4 vraagt om aanpassing van de alarmeringsprocedure - Implementeer een check voor alarmering naar een GRIP 3 of GRIP 4
Bevolkingszorg	- Met de veiligheidsregio separate alarmering onderzoeken - Breng de instructies voor de OOV gebruikers (reageren en opkomst(locatie)) onder de aandacht

Op- en afschaling

Conclusies:

- *Onderbouwing op- en afschaling is vastgelegd*

De dienstdoende HOvD bevindt zich in het gebied waar de stroom uitvalt. Hij is als eerste ter plaatse, constateert dat de piloten in orde zijn en schaal op naar GRIP 1.

In overleg met de OL wordt door de Leider COPI opgeschaald naar GRIP2. Omdat de helikopter tegen een hoogspanningsmast aanvliegt, is deze beschadigd wat een stroomstoring tot gevolg heeft. Er ontstaat daardoor een duidelijk effectgebied. Dit is reden om op te schalen van GRIP1 naar GRIP2.

In overleg met het ROT wordt door de OL het advies opgesteld richting de voorzitter van de veiligheidsregio om op te schalen naar GRIP4. Met name de onduidelijkheid over de tijdsduur van de stroomstoring, in combinatie met het tijdstip (de nacht komt er aan), de ervaring met de vorige stroomstoring (stroomstoring Bommelerwaard in 2007) en de grootte van het effectgebied lagen hieraan ten grondslag.

In de laatste vergadering van het RBT, is het besluit genomen om af te schalen naar GRIP 2. Het was op dat moment duidelijk dat het meest positieve scenario van toepassing was geworden en dat de stroomvoorziening weer op gang was gekomen. In het ROT is een half uur later afgeschaald naar GRIP 0, toen ook de laatste nazorg-aandachtspunten waren afgehandeld.

- *Opkomsttijden zijn moeilijk te achterhalen*

De norm van de opkomsttijden voor alle betrokken functionarissen is vaak niet te achterhalen; er is wel een intekenlijst bij het ROC, maar die is maar voor een deel ingevuld en vaak ook zonder tijdstip van opkomst. Hierdoor is het in deze evaluatie niet mogelijk geworden om voor alle onderdelen te achterhalen of de opkomsttijden zijn gehaald.

Wel is geconcludeerd dat de functionarissen en teams (uitgezonderd de stafsectie bevolkingszorg) op tijd begonnen zijn met de werkzaamheden; thuis (zoals bij crisiscommunicatie), aanrijdend (zoals de Informatiemanager ROT) of in het ROC (politie en GHOR).

- *Van warm naar koud*

De overdracht van de crisisorganisatie naar de staande organisatie is belangrijk. Dit is voor afschaling goed georganiseerd; de crisisorganisatie zorgde vanuit het ROT voor een concreet overdrachtsdocument voor de getroffen gemeenten, met daarin een vraag- en antwoordlijst over waar ze rekening mee moesten houden.

Aanbeveling:

Onderdeel crisisorganisatie	Aanbevelingen
Algemeen	<ul style="list-style-type: none">- Leg vast op de opkomstlocatie van het COPI, ROT, BT en stafsectie bevolkingszorg welke functionaris hoe laat opkomt (presentielijsten)- Bij overdracht aan de staande organisatie afspraken maken over verwachtingen woordvoering (inhoud en tijdstip)

Informatiemanagement

Conclusie:

- *De organisatie van het informatiemanagement liep goed, de informatievoorziening niet*

De informatiemanagers zijn tijdig opgekomen en zijn meteen gestart met het verzamelen van de informatie. Het totaalbeeld werd bijgehouden en continu aangepast met nieuwe informatie en het verloop van het incident. Doordat de ICT-omgeving in het ROC het liet afweten, werkte het LCMS niet goed. Hierdoor konden de informatiemanagers in het ROC, het RBT en de secties in het ROC marginaal gebruik maken van LCMS en liep het continu actueel en delen van het totaalbeeld danwel de eigen beelden problemen op. De sectie bevolkingszorg ROT is het hierdoor helemaal niet gelukt in het systeem te komen. De sectie communicatie ondervond ook grote hinder van de ICT-omgeving in het ROC.

Daarnaast was er moeite contact te leggen met het veld, omdat de stroomstoring ter plekke invloed had op de telefonische bereikbaarheid. Voor het contact tussen ROT en COPI is dit opgelost door gebruik te maken van portofoons. Dit werkte uitstekend. Om dit soort oplossingen te delen met (de andere) informatiemanagers, kan een dynamisch document met best practices opgesteld worden. De communicatie tussen de sectie bevolkingszorg ROT in Nijmegen en het team bevolkingszorg in de gemeente Buren was niet optimaal en het verzoek van de plaatsvervangend algemeen commandant bevolkingszorg in het ROT om het team bevolkingszorg naar Nijmegen te laten komen, is niet uitgevoerd.

Aanbevelingen:

Onderdeel crisisorganisatie	Aanbevelingen
Algemeen informatiemanagement	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg dat de communicatielijnen bij overbelasting of uitval van het mobiele netwerk zo goed mogelijk volgordelijk geborgd zijn. Houd hierbij onder andere rekening met 1) de mogelijkheid van 'priority call' voor specifieke functionarissen, 2) het mogelijke voordeel van terugschakelen naar het 2G netwerk en 3) het gebruik van portofoons als back-up communicatiemiddel - Stel als IM-sectie een document met best practices op en maak afspraken over hoe een buddy IM-er LCMS vult
COPI	- Geen (naast de bovenstaande algemene aanbevelingen)
ROT	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor een stabiele, betrouwbare ICT-omgeving in het ROC - Instrueer de secties uniform over hoe LCMS gevuld dient te worden
RBT	- Zorg voor een stabiele, betrouwbare ICT-omgeving in het ROC
Bevolkingszorg	<ul style="list-style-type: none"> - Check welke afspraken over communicatie en over informatie-uitwisseling tussen onderdelen van de gemeentelijke crisisorganisatie zijn uitgewerkt en of dit op basis van incidenten en oefeningen verbetering behoeft - Oefen met LCMS, maak afspraken wie wat in blad bevolkingszorg schrijft - Spreek af hoe tijdens een inzet inzichtelijk wordt gemaakt voor functionarissen van bevolkingszorg wie, waar en waarvoor aan het werk is binnen bevolkingszorg. OOV Alert kan hierbij een rol spelen, mits alle functionarissen hun komst bevestigd hebben

Planvorming

Conclusie:

- *Actuele plannen en convenanten t.b.v. crisisbeheersing zijn aanwezig, uitgezonderd telecom*
Zowel het regionale beleidsplan, het regionale risicoprofiel en oefenplannen zijn actueel. Specifiek tijdens dit incident is gebruik gemaakt van relevante voorbereidingsplannen: Operationeel plan stroomuitval Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (2010) en de Informatiekaart gas- en stroomuitval Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (2017). Ook de Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing, Netwerkkart 14: Elektriciteit en gas (2015) zijn bij het incident betrokken. De veiligheidsregio heeft convenanten afgesloten met meerdere vitale partners, een convenant op het gebied van telecommunicatie ontbreekt nog. Er is op landelijk niveau een convenant in voorbereiding.

Aanbeveling:

Onderdeel crisisorganisatie	Aanbeveling
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • Sluit een convenant af op het gebied van telecommunicatie

Gemeentelijke crisisorganisatie

Conclusie:

- *De inzet van de gemeentelijke crisisorganisatie is deels wel en deels niet volgens afspraak verlopen*

In de handboeken en draaiboeken is beschreven hoe de gemeentelijke crisisorganisatie is geregeld. Er is een team bevolkingszorg dat in de incidentgemeente opkomt, of bij een GRIP 4 bij het ROC kan opkomen (afhankelijk van de behoefte). Daarnaast zijn de sectie bevolkingszorg en de sectie

communicatie actief in het ROC en leveren vertegenwoordiging in het ROT. Ook bij het COPI en het RBT is vastgelegd welke functionaris waar opkomt, met een taakomschrijving.

Tijdens het incident is door de verschillende onderdelen van de gemeentelijke crisisorganisatie gebruik gemaakt van de van te voren afgesproken opkomstlocatie in de gemeente Buren. Uitzondering was de algemeen commandant bevolkingszorg, die naar de COPI-locatie is gegaan in plaats van naar de locatie van het team bevolkingszorg in gemeente Buren. Door het ontbreken van de algemeen commandant, heeft het team onverrichterzake de opkomstlocatie in gemeente Buren verlaten. Aan het verzoek om het team naar Nijmegen te laten komen, is geen gevolg gegeven. Uitwisseling van opdrachten en adviezen tussen de sectie bevolkingszorg ROT en het team bevolkingszorg heeft ten dele plaatsgevonden; één functionaris die op weg was naar het team, is naar Nijmegen gegaan. Later, toen het team bevolkingszorg onverrichterzake gemeente Buren heeft verlaten, is een andere functionaris vanuit gemeente Buren naar Nijmegen vertrokken om ondersteuning te bieden aan de sectie bevolkingszorg ROT.

De stroomstoring zelf en de netwerkproblemen in het ROC hinderden ook de onderlinge afstemming. Daarnaast ervaren functionarissen de alarmering (GRIP 3/ GRIP 4) als verwarrend (zie ook pagina 4, Alarmering). De sectie communicatie ondervond ook grote hinder van de ICT-omgeving in het ROC, maar ook door het ontbreken van een eigen ruimte in het ROC, waardoor het onrustig was.

Aanbevelingen:

Onderdeel crisisorganisatie	Aanbevelingen
Team bevolkingszorg	- Nagaan hoe continu aandacht voor structuren van de crisisorganisatie geborgd kan worden, ook als een medewerker te maken heeft met weinig inzet bij en ervaring met crises/ crisisorganisatie
Sectie bevolkingszorg	- Nagaan hoe het verzoek aan de stafsectie om bij GRIP 4 naar het ROC (als die behoefte er op dat moment is) geregeld is en verbeterd kan worden - Nagaan hoe continu aandacht voor structuren van de crisisorganisatie geborgd kan worden, ook als een medewerker te maken heeft met weinig inzet bij en ervaring met crises/ crisisorganisatie
Sectie (crisis-)communicatie	- Faciliteer een afgesloten ruimte voor de sectie (crisis)communicatie

Aanvullingen op het toetsingskader

Conclusies:

- *Leerpunten dragen bij aan onderzoeken optimale inrichting bevolkingszorg*
Binnen de crisisorganisatie heeft bevolkingszorg diverse taken opgepakt vanuit de sectie bevolkingszorg ROT. Het team bevolkingszorg heeft onverrichterzake de opkomstlocatie verlaten. Uit eerdere incidenten en uit de monodisciplinaire evaluatie van dit incident komt de behoefte naar voren om de inrichting van het onderdeel bevolkingszorg in de crisisorganisatie van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid te onderzoeken. De leerpunten uit deze evaluaties bieden een goed startpunt voor het onderzoek naar een (nieuwe) inrichting bevolkingszorg.
- *Crisiscommunicatie: structureel informeren en afstemmen aandachtspunt*
De sectie crisiscommunicatie is door thuis te starten, tijdig begonnen met haar werkzaamheden en heeft daarbij nauw samengewerkt en de activiteiten afgestemd met communicatie Liander en communicatie Koninklijke Landmacht. Aandachtspunt is het structureel informeren van en afstemmen met de communicatieadviseur COPI en externe partijen, over het beeld binnen de sectie, de ingezette communicatiemiddelen, de woordvoeringslijn en handelingsperspectieven. Dat geldt ook voor de situatie bij afschaling: om bij overdracht aan de staande organisatie(s), afspraken te maken over de verwachtingen van de media over woordvoering de volgende ochtend (inhoud en tijdstip).
- *Geneeskundige zorg: ziet verbeterpunten voor alarmering en voor proces verdeling bij schaarste*
De alarmering en opkomst van de sectie geneeskundige zorg (GZ) en de backoffice GZ verliep goed, evenals de samenwerking tussen de twee teams. Wel is bij de alarmering duidelijkheid over het verschil tussen een standaard inzet of een verzoek voor een inzet een aandachtspunt, evenals de wijze van alarmeren (tekst) door de meldkamer. Daarnaast is het belangrijk dat er met de brandweer gekeken wordt naar de onderlinge afstemming bij het proces van verdeling van noodaggregaten.

Aanbevelingen:

Onderdeel crisisorganisatie	Aanbevelingen
Bevolkingszorg	- Onderzoek naar de inrichting van bevolkingszorg als onderdeel van de crisisorganisatie
Crisiscommunicatie	- Structurele afstemming ROT-sectie met communicatieadviseur COPI en externe partijen over ingezette communicatiemiddelen en woordvoering tijdens en na het incident
GHOR	- Zorg voor duidelijke instructies/afspraken over de alarmering - Bekijk samen met de brandweer of het proces van verdeling van noodaggregaten afstemmingsafspraken nodig heeft

GRIP

Conclusie:

Buiten GRIP om heeft een "COPI-structuur" de dagen na de crisis voorzien in de facilitering van een overleg tussen partijen die nog moesten overleggen in verband met mogelijke resten van een radioactieve stralingsbron (zie pagina 47). Alle betrokkenen geven aan dat dit een goede samenwerking is geweest met de betreffende gemeente en dat zij opnieuw zo zouden handelen. Beter zicht op taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van partijen is dan wel wenselijk. Een mini-college over samenwerking met Defensie wordt als aanbeveling genoemd. Voor de communicatie had het expliciet maken van het verschil tussen 'gevaar voor de volksgezondheid' en 'onderzoek naar milieuwaarden' kunnen bijdragen aan een nadere duiding van de werkzaamheden die op dat moment nog plaatsvonden.

Aanbevelingen:

Onderdeel crisisorganisatie	Aanbevelingen
Algemeen	- Kennis over Defensie, waaronder de bestuurlijke netwerkkaart, mag expliciet onder de aandacht worden gebracht bij vertegenwoordigers van de multidisciplinaire crisisorganisatie/ onderdelen van de crisisorganisatie
Specifiek voor dit incident	- Maak voldoende expliciet het verschil tussen 'gevaar voor de volksgezondheid' en 'onderzoek naar milieuwaarden' en duidt waar onderzoek naar wordt gedaan en wat kan worden uitgesloten

Bestuurlijke aandachtspunten

Conclusies:

Er is gehandeld conform voorschriften voor een permanent mobiel object / wapensysteem. Daaraan gekoppeld was er wel onduidelijkheid over de militaire termen, mandaten en verantwoordelijkheden. Alhoewel is opgeroepen tot een afzetting en omleidingsroute van de N320 bleek deze niet goed te hebben gefunctioneerd.

Voor de tweede keer in tien jaar veroorzaakt een ongeval met een laagvliegende Apache-helikopter een stroomstoring. De minister van Defensie heeft het laagvliegen in Nederland geëvalueerd. Eén van de uitkomsten is dat wordt gezocht naar nieuwe laagvlieggebieden om de druk op enkele bestaande (waaronder het gebied in Gelderland-Zuid) te verlagen.

Aanbevelingen:

Onderdeel crisisorganisatie	Aanbevelingen
Algemeen	- Controleer of de uitgezette acties voor afzettingen en omléidingen zijn uitgevoerd en het juiste effect hebben
Specifiek voor dit incident	- Neem kennis van de bestuurlijke netwerkkaart Defensie en check ten tijde van een crisis aannames hierin - Neem contact op met Defensie om te vragen naar de voortgang van de zoektocht naar nieuwe laagvlieggebieden en de consequenties voor het laagvlieggebied in deze regio

Bijlagen

Bijlage A

Afkortingen

ACB	Algemeen commandant brandweezorg
ACBz	Algemeen commandant bevolkingszorg
ACCOM	Algemeen commandant communicatie
ACGZ	Algemeen commandant geneeskundige zorg
ACP	Algemeen commandant politiezorg
Bz	Bevolkingszorg
CaCo	Calamiteitencoördinator
COPI	Commando plaats incident
CRIB	Centraal Registratie en Inlichtingen Bureau
DHC	Defensie Helikoptercommando
FIR	First impression report
GBT	Gemeentelijk beleidsteam
GHOR	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio
GMK	Gemeenschappelijke meldkamer
GRIP	Gecoördineerde regionale incidentenbestrijdingsprocedure
HIN	Hoofd informatie
HON	Hoofd ondersteuning
HOvD	Hoofd officier van dienst
HOZ	Hoofd omgevingszorg
HPP	Hoofd pers- en publieksvoorlichting
HPZ	Hoofd publieke zorg
IC	Informatie coördinator
KMAR	Koninklijke Marechaussee
LCMS	Landelijk crisismanagement systeem
LCOM	Liaison communicatie incident gemeente
MKB	Meldkamer brandweer
MKP	Meldkamer politie
OL	Operationeel leider
OVD-B	Officier van dienst brandweer
OVD-Bz	Officier van dienst bevolkingszorg
OVD-G	Officier van dienst geneeskundig
OVD-P	Officier van dienst politie
RBT	Regionaal beleidsteam
RMC	Regionaal Militair Commandant
RMOA	Regionaal Militair Operationeel Adviseur
ROC	Regionaal operationeel centrum
ROT	Regionaal operationeel team
SGBO	Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden
SIS	Slachtofferinformatie systematiek (verwanteninformatie; voormalig CRIB)
TO	Taakorganisatie

Bijlage B

Bronnen

Onderstaande documenten zijn gebruikt voor het onderzoek en de beantwoording van de vragen in het toetsingskader. De documenten zijn op te vragen bij de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid en V&R.

Regionale planvorming

- Beleidsplan Multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen 2016-2019
- Continuïteitsplan, 11 maart 2014
- Convenant voor regionale samenwerkingsafspraken tussen de Drinkwatersector, veiligheidsregio Gelderland-Zuid, en Politieregio Gelderland-Zuid
- Convenant voor samenwerkingsafspraken tussen de veiligheidsregio Gelderland-Zuid, Rijkswaterstaat Oost-Nederland en het waterschap Rivierenland
- Convenant voor samenwerkingsafspraken tussen veiligheidsregio Gelderland-Zuid, Politie-eenheid Oost-Nederland en netbeheerders van Gas en Elektriciteit
- Convenant voor samenwerkingsafspraken tussen veiligheidsregio Gelderland-Zuid, Politie-eenheid Oost-Nederland en Defensie
- Deelplan sectie communicatie
- Draaiboek informatie
- Draaiboek publieke zorg
- Fallback procedure v1.1, juni 2013
- Handboek OvDBz
- Handboek sectie bevolkingszorg, versie 1.12
- Handreiking regionale implementatie SIS (2.0)
- Jaarplan multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen 2017
- Landelijk Convenant voor samenwerkingsafspraken tussen veiligheidsregio's, Politie en ProRail
- Multidisciplinair handboek informatiemanagement veiligheidsregio Gelderland-Zuid
- Project Risicoprofiel veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2016-2019
- Regionaal Beleidsplan 2016-2019
- Regionaal crisisplan Gelderland-Zuid, versie 1.2., 27 januari 2014
- Verslag openbare vergadering regionaal college Gelderland-Zuid d.d. 7 juli 2011
- Zakboek Crisisorganisatie VRGZ 2014

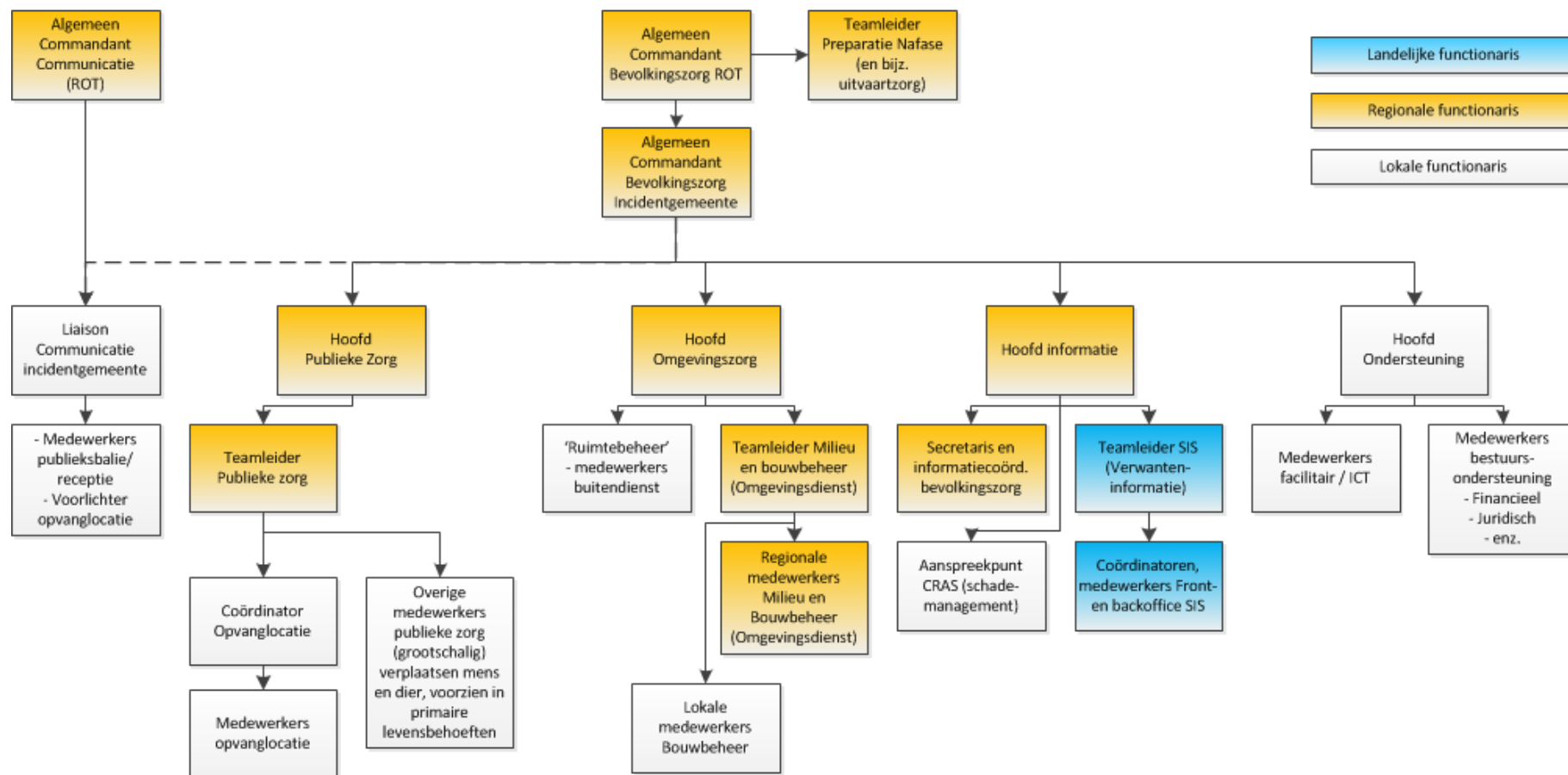
Documenten verzameld na de Stroomstoring West Betuwe

- LCMS, Journaal: 08 – Luchtvaart ongeval, 14 november 2017
- GMK-rapport
- Rapportage OOV-alert Incidentgemeente Buren
- Verslag Regionaal beleidsteam
- Evaluatie crisiscommunicatie GRIP 4 Helikopterongeval Defensie; stroomstoring Buren, Culemborg, Geldermalsen & Tiel
- Evaluatie Leider COPI en OL ROT
- Evaluatie Informatiemanagement/ IM
- Evaluatie bevolkingszorg

Bijlage C

Organisatie bevolkingszorg

Organisatie van Bevolkingszorg in Gelderland-Zuid

Bijlage D

Bestuurlijke netwerkkaart defensie¹⁴

26 Defensie

Uitgezonderd militair bestuur (tijdens de Algemene Noodtoestand) en oorlog en oorlogsgevaar*

januari 2018

Crisistypen	<ul style="list-style-type: none">• acute behoefte aan goederen of diensten ten behoeve uitvoering militaire taak waarin niet op reguliere wijze kan worden voorzien• behoefte van civiele autoriteiten aan defensiebijstand
Bevoegd gezag	<ul style="list-style-type: none">• minister van Defensie (met minister I&W of EZK)• Regionaal Militair Commandant (in mandaat)• minister J&V (m.b.t. toekenning of inzet defensiebijstand)
Soorten maatregelen	<ul style="list-style-type: none">• vorderen van transport, eigendom, prestaties, gebruik (lucht)havens ten behoeve militaire taak• bijstand- en steunverlening aan civiele autoriteiten

¹⁴ Instituut Fysieke Veiligheid, drs. Merijn ten Dam, 1^e druk, januari 2018

Defensietaken

- Hoofdtaken van de krijgsmacht zijn:
 1. verdedigen van het Nederlands grondgebied en dat van NAVO-bondgenoten.
 2. handhaving internationale rechtsorde door deelname en ondersteuning van internationale militaire missies, zoals vredemissies onder VN-vlag.
 3. levering van bijstand aan civiele autoriteiten bij rampen en crises, zowel nationaal als internationaal.
- Koninklijke marechaussee (KMAR) en de Kustwacht zijn onderdeel van defensie, maar voeren voor een deel taken uit onder gezag van andere ministers:
 - De KMAR is namens de minister van J&V verantwoordelijk voor de grensbewaking (zie verder *Bestuurlijke Netwerkaart Crisisbeheersing 25 Vreemdelingen*).
 - De Kustwacht is namens de minister van I&W nautisch beheerder op de Noordzee (territoriale zee). De Kustwacht is op de Noordzee namens I&W ook verantwoordelijk voor SAR-operaties. Ook voert de Kustwacht op de Noordzee taken uit voor andere ministers, onder meer voor EZK, J&V en Financiën (zie verder *Bestuurlijke Netwerkaart 4 Noordzee en Zeescheepvaart*).

Militaire taak in Nederland

- De minister van Defensie kan gebruik maken van noodbevoegdheden (vorderen) bij de uitoefening van de militaire taak. De uitoefening van de militaire taak omvat binnen Nederland ook de ondersteuning van NAVO-operaties in het buitenland, zoals de doorvoer in Nederland van NAVO-materieel (*Host Nation Support*), en de (logistieke) ondersteuning vanuit Nederland van internationale vredesmissies van de Nederlandse krijgsmacht in het buitenland.
- De minister van Defensie kan geen noodbevoegdheden toepassen ten behoeve van levering van defensiebijstand. Het leveren van bijstand aan civiele autoriteiten maakt geen onderdeel uit van de militaire taak. De desbetreffende civiele autoriteiten zijn bevoegd.

Schaarstemaatregelen (vorderen) ten behoeve militaire taak

- De minister van Defensie kan ten behoeve van de uitvoering van de militaire taak transport,

eigendom, prestaties en gebruik van infrastructuur vorderen— als niet op reguliere wijze kan worden voorzien in acute behoefte daaraan.

- De minister van Defensie vordert in overeenstemming met de minister van I&W. Bij geen overeenstemming beslist de minister van Defensie.
- Afwijkingen op bovenstaande systematiek:
 - De minister van Defensie kan civiele luchtvaartuigen of gebruik civiele luchtvaartterreinen zelfstandig vorderen. Beginsel van subsidiariteit houdt echter in dat eerst de minister van I&W verzocht wordt om in defensiebehoefte te voorzien, tenzij spoed.
 - Vorderen van prestaties (zoals herstelwerkzaamheden, het vervaardigen van een product of transport van zaken of personen) gebeurt in overeenstemming met de minister van EZK. Bij geen overeenstemming beslist de minister van Defensie.
 - Daarnaast is er op de achterhand een generieke bevoegdheid die elke minister de mogelijkheid biedt eigendomsrecht of gebruik van eigendom te vorderen. Uitoefening door minister van Defensie geschiedt in overeenstemming met minister van EZK of op basis van een KB mede op voordracht van minister van EZK.
- De minister van Defensie kan bovenstaande bevoegdheden, met uitzondering van het vorderen van civiele luchtvaartuigen en / of gebruik civiele luchtvaartterreinen, in het algemeen of voor een specifiek geval mandateren aan de Regionaal Militair Commandant (rijksheer van Defensie).

Toepassing schaarstemaatregelen (vorderen)

- Alle genoemde bevoegdheden zijn noodbevoegdheden, in de wet wordt gesproken over buitengewone omstandigheden; dat houdt in dat ze alleen kunnen worden toegepast:
 1. bij een (dreigende) aantasting van een vitaal belang (proportionaliteit), en
 2. als de normale bevoegdheden ontoereikend zijn (subsidiariteit).
- Subsidiariteit betekent bijvoorbeeld dat het geven van een opdracht aan een bedrijf alleen mogelijk is als geen contract kan worden gesloten, bijvoorbeeld door contractuele verplichtingen van het bedrijf aan anderen of door onredelijke prijzen.
- Deze schaarstemaatregelen kunnen landelijk worden toegepast, maar ook in het klein, in

één enkel geval, bijvoorbeeld de vordering van de prestatie van een bedrijf voor acute reparatie.

- Voordat de minister van Defensie gebruik kan maken van de verschillende noodbevoegdheden tot vorderen is eerst een Koninklijk Besluit nodig voor inwerkingstelling van die bevoegdheden.

Burgerluchtvaart

- De luchtverkeersleiding van de Koninklijke Luchtmacht - Air Operations Control Station Nieuw Milligen (AOCS Nieuw Milligen) regelt burgerluchtverkeer in de militaire delen van het Nederlandse luchtruim.
- De minister van Defensie kan aanwijzingen (=bevel) geven aan LVNL (en aan Eurocontrol), maar zal eerst – behalve in spoedgevallen – een verzoek moeten doen aan de minister van I&W voor het treffen van de benodigde maatregelen.
- Een aanwijzing kan nodig zijn indien een maatregel is vereist die de LVNL zelf niet kan treffen, maar slechts na een bevel daartoe, zoals het niet toelaten van een vliegtuig dat voldoet aan alle eisen.
- De minister van Defensie kan het luchtruim voor burgerluchtverkeer sluiten, om reden van militaire noodzaak. Dit kan betrekking hebben op het gehele Nederlandse luchtruim, dus ook het deel dat wordt beheerd door Eurocontrol.
- Zie verder *Bestuurlijke Netwerkkarta Crisisbeheersing 19 Burgerluchtvaart*.

Luchtvaartterrorisme

- De Quick Reaction Alert (QRA) - bestaande uit twee F-16 jachtvliegtuigen - bewaakt het Nederlands luchtruim. In het geval van een terroristische dreiging vanuit de lucht, kan de minister van J&V de QRA het bevel geven een burgerluchtvaartuig te onderscheppen, in het uiterste geval met gericht vuur.

Stralingsincidenten

- De Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming is bevoegd bevelen te geven aan een beheerder van een categorie A-object.
- Het geven van een bevel aan de beheerder van een categorie A-object (bijvoorbeeld nucleair aangedreven schip) in beheer bij Defensie is echter voorbehouden aan de minister van Defensie en gebeurt in overeenstemming met de ministers van I&W en van J&V. (zie verder *Bestuurlijke*

Netwerkkarta Crisisbeheersing 6 Stralingsincidenten).

Scheepvaart Noordzee

- De Wet bestrijding maritieme ongevallen is niet van toepassing op Nederlandse oorlogsschepen en militaire luchtvaartuigen, vanwege defensiebelangen en omdat van de krijgsmacht wordt verwacht dat deze inzake eigen (lucht)vaartuigen zelf adequaat optreedt. Hier is dus niet de minister van I&W, maar de minister van Defensie verantwoordelijk voor de ongevallenbestrijding (zie verder *Bestuurlijke Netwerkkarta Crisisbeheersing 4 Noordzee en Zeescheepvaart*).

Defensieterreinen

- Bewaking en beveiliging van defensieterreinen, -objecten en militaire transporten is de verantwoordelijkheid van de minister van Defensie.
- De Commandant Landstrijdkrachten, de Commandant Zeestrijdkrachten en de Commandant Luchtstrijdkrachten kunnen tijdelijk terreinen of objecten aanwijzen als militair terrein of object, voor maximaal 12 weken. Dit gebeurt soms bij grote militaire transporten en verscheping van militair materieel. Delen van een haven worden dan tijdelijk aangewezen als militair terrein en door militairen bewaakt.
- Openbare orde speelt per definitie *niet* op een defensieterrein, wel daarbuiten: de commandant van het terrein is verantwoordelijk voor de interne orde, de burgemeester is verantwoordelijk voor de openbare orde.
 - buitenlandse (NAVO) troepen die tijdelijk gestationeerd zijn in Nederland zijn verantwoordelijk voor de eigen interne ordehandhaving.
- Openbare veiligheid (brand, hulpverlening, rampenbestrijding, geneeskundig) strekt zich *wel* uit tot op het terrein: de commandant treft eigen maatregelen, de burgemeester is eindverantwoordelijk. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio kan desnoods evacuatie bevelen.

Militaire bijstand en steunverlening

- Militaire bijstand betreft hulp bij uitvoering van politietaken, waaronder de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en de handhaving openbare orde, of de rampenbestrijding. Militaire steunverlening betreft hulp bij uitvoering van andere publieke

taken van het openbaar bestuur. Ze vallen beide onder een ander regime.

- De burgemeester kan militaire bijstand aan politie aanvragen voor de handhaving van de openbare orde. Over deze politiebijstand door Koninklijke marechaussee of andere onderdelen krijgsmacht beslist minister J&V
 - in overleg met minister Defensie of bijstand wordt verleend,
 - in overeenstemming met minister Defensie op welke wijze bijstand wordt verleend.
- Op verzoek van het college van procureurs-generaal, op aanvraag van de officier van justitie, beslist de minister van J&V over eventuele inzet van bijzondere bijstandseenheden van Defensie. De minister informeert hierover terstond de minister van Defensie. In een aantal gevallen beslist de voorzitter van het college van PG namens de minister.
- De voorzitter veiligheidsregio kan in geval van ramp of crisis defensiebijstand aanvragen via minister J&V. De minister van Defensie, zal in principe voldoen aan het verzoek, tenzij dringende redenen zich daartegen verzetten.
- Steunverlening in het openbaar belang: een minister, een commissaris van de Koning, een dijkgraaf of een burgemeester kunnen om steunverlening van de krijgsmacht verzoeken ten behoeve van het openbaar belang, niet zijnde de rampenbestrijding of de openbare ordehandhaving. In tegenstelling tot bijstand, kan steunverlening uitsluitend als op geen andere manier kan worden voorzien in gevraagde steun, zoals door gunning aan een marktpartij. De minister van Defensie beslist.
- Bijstand en steunverlening door Defensie is uitgewerkt in de *Bestuursafspraken inzake intensivering civiel militaire samenwerking*. Hierin staan afspraken over de prioritering tussen verschillende verzoeken om bijstand en steun en over de gegarandeerde militaire capaciteiten.
- Defensiepersoneel dat bijstand verleent of steunverlening biedt, staat onder gezag van het bevoegde civiele gezag.

Regionaal Militair Commandant

- De Regionaal Militair Commandant (RMC) kan in mandaat schaarstemaatregelen nemen ten behoeve van de uitoefening van de militaire taak. De RMC neemt deze maatregelen in overeenstemming met de rijksheer van I&W (een Hoofdingenieur-Directeur van een regionale dienst van Rijkswaterstaat of een Rijkshavenmeester). Bij geen overeenstemming beslist de RMC, of zal op ministerieel niveau worden besloten. (zie onder

Schaarstemaatregelen (vorderen) ten behoeve militaire taak)

- De RMC adviseert de aanvrager van militaire bijstand of steun over de inzetmogelijkheden van (specialistische) militaire capaciteiten (zie onder *Bijstand en steunverlening Defensie*)

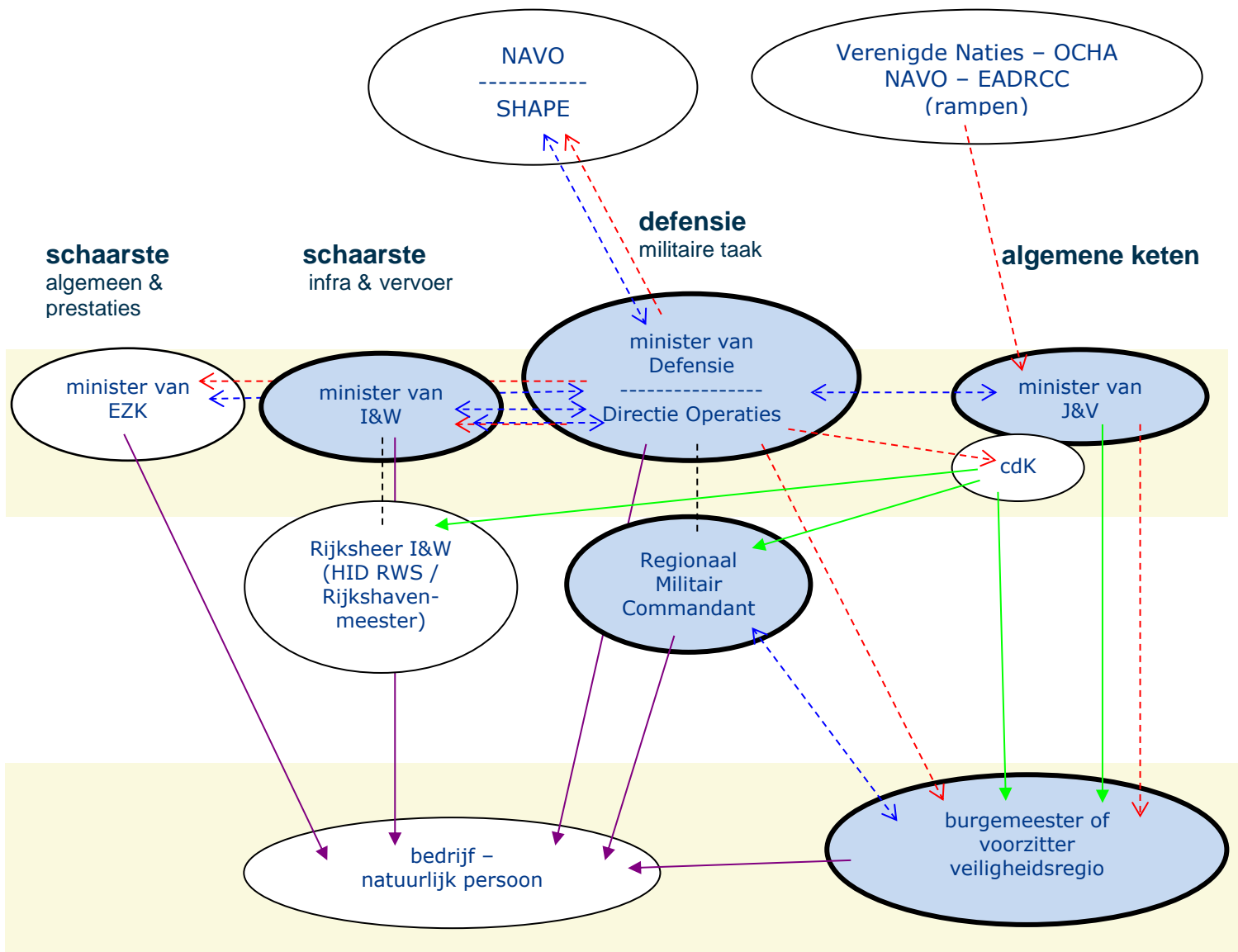
Relatie met regionaal beleidsteam

- De RMC vertegenwoordigt als rijksheer de minister van Defensie in een regionaal beleidsteam, zowel met betrekking tot eventuele uitoefening van de militaire taak, en betrokken Defensiebelangen bij verschillende crises, als ook over (mogelijke) militaire bijstand en steunverlening.
- Een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio kan maatregelen van Defensie niet *overrulen* als het maatregelen betreft die genomen zijn op basis van buitengewone bevoegdheden. Noodbevoegdheden van de minister van Defensie ten behoeve van de militaire taak hebben voorrang op noodbevoegdheden van de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio.
- In andere gevallen: indien een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio een maatregel of het optreden van Defensie, om redenen van openbare orde of openbare veiligheid onverantwoord acht, kan hij of zij:
 - op grond van eigen noodbevoegdheden binnen het domein van openbare orde en veiligheid een bevel geven of voorschriften uitvaardigen en daarbij binnen dat kader die andere partij dwingend bijsturen, met inachtneming van het beginsel van subsidiariteit (zie de *Bestuurlijke Netwerkkartaat rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde*).
 - of anders, aan de commissaris van de Koning verzoeken te interveniëren. De commissaris kan een aanwijzing geven inzake samenwerking of – voor wat betreft de maatregelen zelf – overleg voeren met die andere partij of ‘bovenlangs’ verzoeken jegens die andere partij dwingend op te treden.
 - vice versa, als de RMC een maatregel van een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio onverantwoord acht, omdat het Defensiebelangen onevenredig zou schaden, kan hij verzoeken dat de commissaris ingrijpt. De minister van Defensie kan aan de minister van J&V verzoeken in te grijpen.

NAVO

- *Host Nation Support (HNS)* in NAVO verband houdt in: het leveren van civiele en militaire steun tijdens vrede, crisis, of oorlog aan strijdkrachten en organisaties van NAVO bondgenoten die zich bevinden op, opereren vanuit of zich verplaatsen door Nederlands grondgebied.
- Afspraken over HNS worden van tevoren vastgelegd in overeenkomsten met de NAVO (*Supreme Headquarters Allied Powers Europe in Mons* of met *Allied Joint Force Command* in Brunssum) en bilateraal met de betrokken landen.
- *HNS* voor NAVO operaties houdt onder meer in bewaking en bescherming (*force protection*) en zo nodig het beschikbaarstellen van civiele infrastructuur en vervoermiddelen voor bijvoorbeeld transport van NAVO-troepen en militair materieel door Nederland.
- De NAVO coördineert ook internationale (nood)hulp bij rampen. De uitvoering hiervan vindt plaats door het *Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (EADRCC)*. Vaak opereert de NAVO hierbij onder de paraplu van de *Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)* van de Verenigde Naties.

** militair bestuur houdt in het overnemen van civiel gezag door militair gezag. Dit kan in geval van staat van beleg of staat van oorlog op basis van onder meer de Oorlogswet. Deze bevoegdheden kunnen alleen inwerking worden gesteld bij afkondiging van de algemene noodtoestand (daarmee hoeven ze nog niet toegepast te worden). Deze netwerkkaart beperkt zich echter tot de rol en verantwoordelijkheden van defensie in vreedstijd.*

- > Informatie en afstemming
- - -> Bijstand
- - - - Internen lijnen
- > Maatregelen jegens instellingen, bevolking en bedrijven
- > Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

cdK Commissaris van de Koning
 EADRCC NAVO Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre
 EZK Economische Zaken en Klimaat
 I&W Infrastructuur en Waterstaat
 J&V Justitie en Veiligheid
 OCHA Verenigde Naties Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
 SHAPE NAVO Supreme Headquarters Allied Powers Europe